

Frankelandgroep

nieuws

editie 2 - 2020

#unselfie: de winnaar!

Winterdiners in Schiewaegh
'Liever principieel dan commercieel'

Colofon

Jaargang 12, nummer 2 - 2020

Oplage 4.000 stuks

Hoofredacteur Wendy van Dongen

Redactiesecretaresse Diana Snoek

Frankelandgroep Nieuws is een uitgave voor bewoners en cliënten van Frankeland, Harg-Spaland, Jacobs Gasthuis, Schiewaegh, Vaartland en Thuiszorg Ouderen Frankelandgroep (TOF)

Redactiemedewerkers

Janneke Warmolts, Carien Kemink, Marlies Engel, Mirjam Keereweer, Monique de Jager, Elly Kramer, Erika van Driessen Hoogland en Rob Besseling
Met dank aan allen die aan deze editie hebben meegewerkt

Vormgeving

DTPat - Patrick Mostert
Atlantis Creative

Frankelandgroep Nieuws verschijnt zes keer per jaar
Het volgende nummer verschijnt op 15 juni

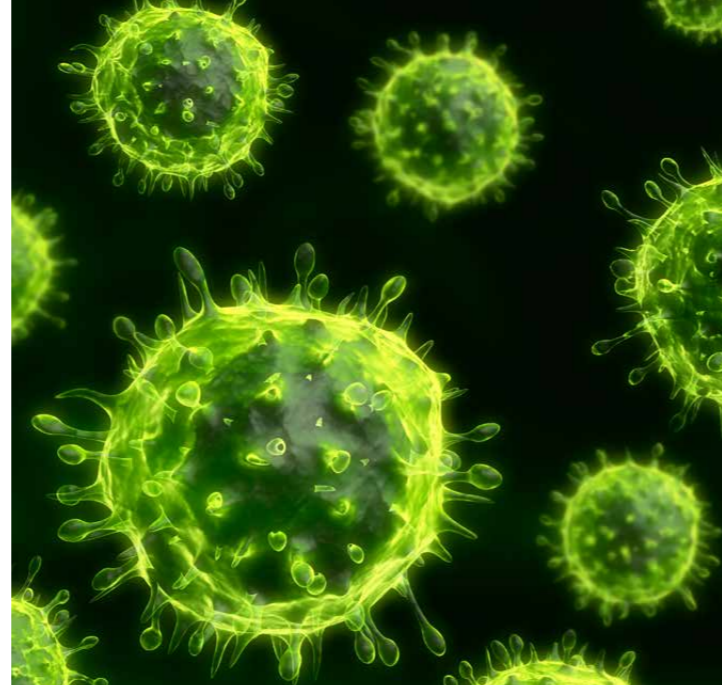
Redactieadres

Frankelandgroep Nieuws
Sint Liduinastraat 10, 3117 CS Schiedam
Telefoonnummer: 010 - 426 49 25

U kunt uw inzending in een envelop, gericht aan Redactie Frankelandgroep Nieuws, inleveren bij de receptie van Frankeland, Harg-Spaland, Jacobs Gasthuis, Schiewaegh of Vaartland; ook kunt u uw inzending per e-mail richten aan: fgn.redactie@frankelandgroep.nl

Kopij voor de volgende editie kan worden ingeleverd bij het secretariaat van Frankeland, t.a.v. Diana Snoek.
Dit kan vanaf nu al, maar de uiterlijke inleverdatum is **maandag 4 mei**, wat strikt wordt gehanteerd.
Kopij die na deze datum wordt ingeleverd, kan niet meer worden geplaatst

De redactie behoudt zich het recht voor inzendingen te weigeren of in te korten

Het coronavirus: noot van de redactie

6

Man bijt hond in Schiewaegh

34

Silent disco

57

In deze editie

Voorwoord	4
Frankelandgroep Beste Werkgever 2020 in sector VVT	8
Klachtenfunctionaris/vertrouwenspersoon	9
Uitreiking Geuzenpenning	10
Studio PLUS:	13
#Unselfie: en de winnaar is ... ?	14
'Liever principieel dan commercieel'	16
Caren zorgt: het digitaal cliëntportaal voor de thuiszorg	19
Wat doe jij allemaal binnen de Frankelandgroep?	20
Zweeds wittebrood kwam als meel en als geroepen!	22
Geuzenmaand Vlaardingen	25
Zo gewoon mogelijk	26
Column TOF	28
Muziektherapie in Schiewaegh	30
Ronde Tafel 46 Schiedam	32
Om even bij stil te staan ...	33
Valentijnsdag de dag van de liefde	36
Flirten in Schiewaegh	38
Muziekmiddag	39
De nieuwe Wet zorg en dwang	40
Visitehond	41
Natuur-rijk Schiedam	42
Archief Schiedam	44
Eten en drinken bij de Frankelandgroep	48
Fris-het-nieuwe-jaar-in diners in Schiewaegh	51
Op de koffie bij ...	52
Djembé	56
Palliatieve zorg in Schiewaegh	58
Kalkoen	61
Stand van zaken over nieuwbouwplan HavenVeste	62
Carnaval	63
Podia uitgelicht	64
Extra puzzel	65
Puzzelen	66

Voorwoord Coronacrisis ...

Door Ben de Koning

Bijna niets is meer hetzelfde als voorheen en de toekomst is onzekerder dan ooit! Maar ... ook deze crisis gaan we samen overwinnen.

Begin maart schreef ik een voorwoord voor deze uitgave van Frankelandgroep Nieuws. Dat begon met de volgende zin: 'Buiten regent het dag in dag uit, maar binnen regent het – zoals het liedje zegt – zonnestralen. Het was een vrolijk verhaal over behaalde mooie resultaten en onze bouwplannen. Vandaag – en ik schrijf dit op 24 maart en dat is dus maar zo'n drie weken later – ziet de wereld er volledig anders uit. Die prijzen en bouwplannen zijn er nog steeds, maar raken elke dag verder ondergesneeuwd door de coronacrisis! Het openbare leven ligt plat, scholen zijn dicht, verpleeghuizen zijn verboden terrein voor bezoekers, alle culturele en sportevenementen zijn of worden geschrapt en de (wereld)economie ligt op z'n gat.

Afgelopen weekend ben ik in het boek 'De meeste mensen deugen' van Rutger Bregman begonnen. Zou die titel kloppen? De supermarkten leeg hamsterende burgers en bosjes 'ik-doe-gewoon-waar-ik-zin-in-heb-figuren' in parken en op stranden doen wellicht anders geloven, maar ... het zijn uitzonderingen. De meeste mensen houden zich aan de afgesproken gedrags- en spelregels en overal zie ik hartverwarmende acties en samenhangigheid. Ik denk dus dat het klopt. De meeste mensen deugen! En omdat dat zo is, gaan we deze crisis overwinnen en er sterker uitkomen dan ooit.

Voor onze bewoners en klanten vind ik deze crisistijd extra vervelend. Geen bezoek, niet vrijuit door de locaties kunnen bewegen, gesloten restaurants, geen grotere activiteiten, tijdelijk geen of minder huishoudelijke zorg ... het is een eindeloze reeks van dingen die onder de noemer niet leuk en/of onaangenaam vallen. Als ik kon toveren ... Toveren lukt helaas niet.

Wat wel lukt is dat onze medewerkers ontzettend hun best doen om onze bewoners en klanten ook in deze barre tijden zo goed mogelijk te helpen. Ik ga het ook hier weer opschrijven: de Frankelandgroep is ontzettend blij met en trots op haar medewerkers. Het zijn echte HARTwerkers en dat laten ze ook in deze periode weer elke dag zien. Hulde!!

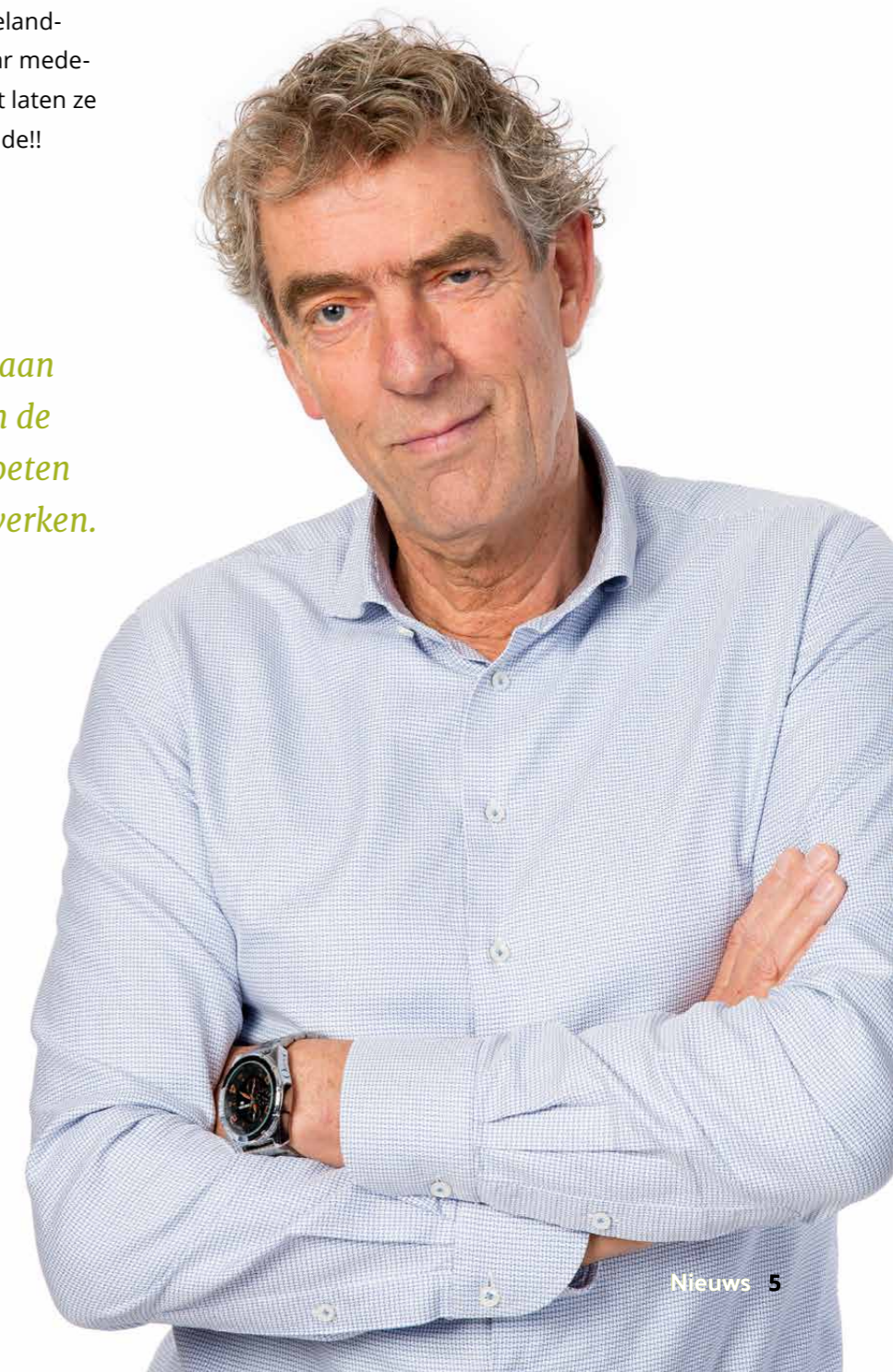
Om het voorbij te laten gaan zullen we ons samen aan de gedrags- en spelregels moeten houden en samen moeten werken.

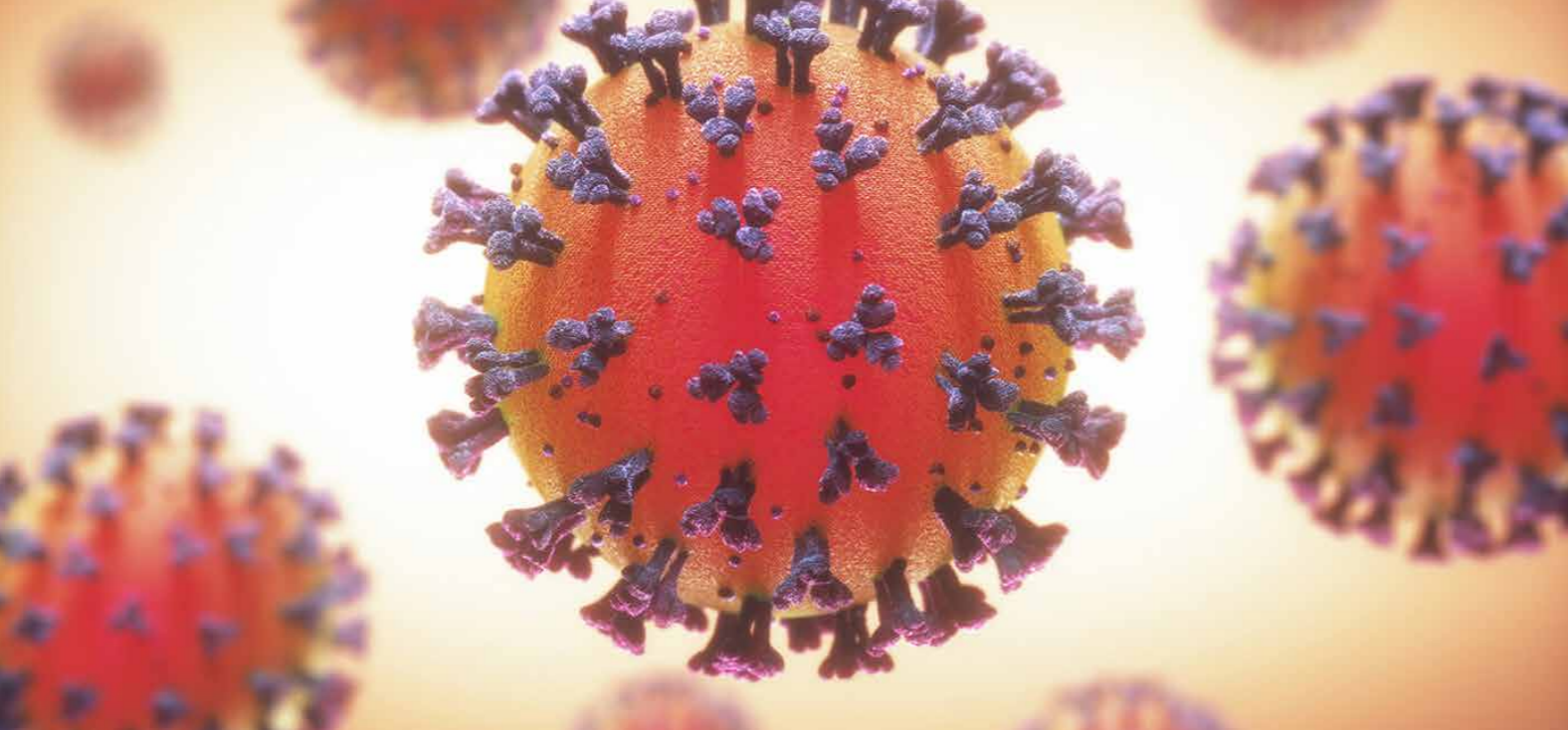
Tot slot

Hoelang gaat het duren? Dat is een vraag die velen bezighoudt.

De waarheid is dat er niets zinnigs over te zeggen is. Of misschien toch wel.

Om het voorbij te laten gaan zullen we ons samen aan de gedrags- en spelregels moeten houden en samen moeten werken. Laten we dat dan ook doen én elkaar vooral ook blijven helpen!

Noot van de redactie

Ook bij de redactie van Frankelandgroep Nieuws kunnen we niet om de coronacrisis heen: een redactievergadering die geen doorgang heeft kunnen vinden, artikelen waarin we mooie activiteiten aankondigden die inmiddels geannuleerd zijn, tal val agenda-items waar een kruis doorheen moest ... Maar gelukkig hadden we genoeg artikelen die wél konden blijven staan, waardoor we u ook in tijden van corona voldoende leesstof kunnen bieden!

Aangepaste agenda

Normaal gesproken is de tijd tussen het ter perse gaan van Frankelandgroep Nieuws en de dag dat het magazine daadwerkelijk op uw letterlijke of figuurlijke deurmat valt, goed te overzien. We kunnen prima inschatten wat tegen die tijd actueel is en wat we daardoor wel of niet kunnen publiceren. In deze tijd ligt dat anders, want – zoals onze bestuurder Ben de Koning ook schrijft in zijn voorwoord – er kan in een paar weken tijd een hoop veranderen. Daarom vindt u bij een aantal agenda-items in deze editie een coronateken, dat verwijst naar de online agenda op onze website: hier vindt u steeds de meest actuele informatie over welke activiteiten doorgaan of geannuleerd zijn.

Agenda-items die deze keer níet in Frankelandgroep Nieuws staan

- Agenda Alzheimer Café
- Agenda Parkinson Café
- Agenda Roze Salon
- Busreizen vanuit Frankeland
- Exposities
- deel van Podia uitgelicht

Kijk op onze speciale pagina frankelandgroep.nl/coronavirus

Samen sterk: (voorzorgs)maatregelen

Welke (preventieve) maatregelen treffen wij als Frankelandgroep om verspreiding van het coronavirus tegen te gaan of in te dammen? En wat betekent dit voor u als bewoner, cliënt of mantelzorger? Op frankelandgroep.nl/coronavirus houden wij u steeds op de hoogte van de laatste ontwikkelingen.

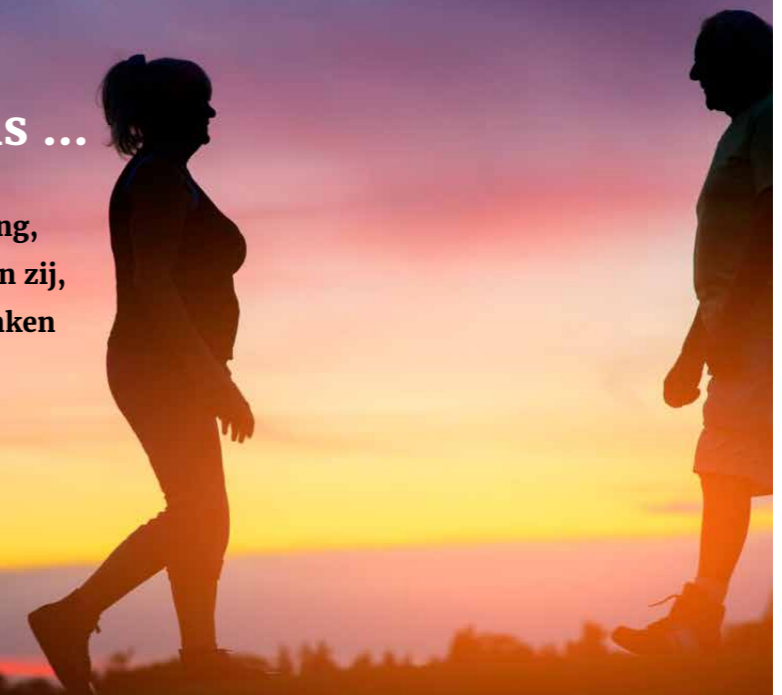
Terwijl u kunt gaan genieten van deze kersverse editie van Frankelandgroep Nieuws, gaan wij ons als redactie stilaan voorbereiden op editie 3. Zoals u van ons mag verwachten, gaan wij dit keer nóg harder ons best doen om u ook in juni een goedgevuld magazine te kunnen aanbieden!

Je mist iets pas als ...

**Ik verlang naar wang tegen wang,
wil weer hand in hand en zij aan zij,
vrij als voorheen, zonder nadenken
een glaasje wijn inschenken en
onbezorgd samen drinken
uit hetzelfde glas.**

**Ik beseef nu eens te meer
hoe vreselijk verwend ik was.**

door Frank Vester

Frankelandgroep

Beste Werkgever 2020

in sector VVT

Begin maart ontvingen we geweldig nieuws: de Frankelandgroep mag zich ook in 2020 Beste Werkgever in de sector Verpleging, Verzorging en Thuiszorg (VVT) noemen! Dat maakten Effectory en Intermediair op maandag 2 maart bekend. Met een Beste Werkgeversscore van 8,84 liggen we – net als voorgaande jaren – ver boven het gemiddelde van organisaties met een Beste Werkgevers Keurmerk (7,5).

Onze medewerkers vulden in mei vorig jaar massaal het Beste Werkgeversonderzoek in, waarna we in juni 2019 al verblijd werden met de prachtige resultaten hiervan. Inmiddels is het onderzoek afgerond en zijn de winnaars per branche bekendgemaakt.

Bekendmaking landelijke winnaars

Op 2 juni 2020 zal Effectory tijdens het Happy People – Better Business event bekendmaken wie van alle branchewinnaars de hoogste score heeft gekregen en dus de Beste Werkgever van Nederland is. Dat gebeurt binnen twee categorieën: organisaties met meer of minder dan 1.000 medewerkers.

Het Beste Werkgevers Keurmerk

In het Beste Werkgeversonderzoek beoordeelden meer dan 500.000 medewerkers hun werkgever. De best scorende organisaties zijn het afgelopen jaar beloond met het 'Beste Werkgevers Keurmerk': Nederlands grootste, onafhankelijke keurmerk voor goed werkgeverschap. Dit eerlijke én gratis keurmerk is alleen te behalen, door wat eigen medewerkers over hun organisatie als werkgever zeggen.

Wat is het recept?

Beste Werkgevers blijken een aantal zaken gemeen te hebben. Ze hebben over het algemeen een inspirerende directie, weinig managementlagen en een aansprekende missie. Ze geven hun specialisten veel verantwoordelijkheid en hinderen hen niet met onnodige regels.

Ze delen informatie over bijvoorbeeld de omzet, winstgevendheid of klanttevredenheid, zodat medewerkers een duidelijk kader hebben om zichzelf en de organisatie te verbeteren.

Beste Werkgevers maken bovendien vaker gebruik van sociale innovatie: ze vragen hun medewerkers hoe het werk sneller, goedkoper, slimmer en klantgerichter kan gebeuren. Om al dit soort redenen is het bij Beste Werkgevers volgens de ervaringsdeskundigen prettig werken.

Goed werkgeverschap: verschillen nemen toe

Organisaties met een Beste Werkgevers Keurmerk scoorden dit jaar gemiddeld een 7,5 in de Beste Werkgevers Scan. Organisaties zonder keurmerk behaalden een gemiddelde score van 6,6. Vorig jaar was dat nog 6,9. Het verschil tussen werkgevers met en zonder keurmerk is dit jaar dus toegenomen.

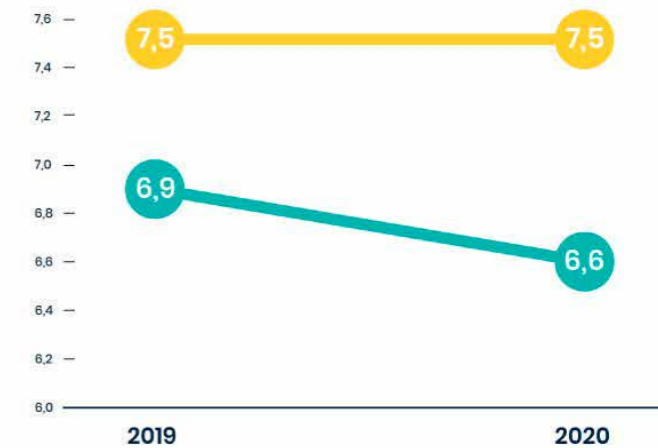
Bevlogen en betrokken medewerkers

Beste Werkgevers hebben medewerkers die bevlogen zijn, met plezier hun werk doen en zich bij de organisatie betrokken voelen. Ze krijgen energie van hun werk en ervaren daardoor een lagere werkdruk. Dat komt tot uiting in een lager verzuim, een hogere verloopbestendigheid en een grotere klantgerichtheid. Het Beste Werkgevers Keurmerk maakt het voor organisaties eenvoudiger om nieuw talent te werven.

Effectory

Verskil tussen werkgevers met en zonder keurmerk

0 sterren
1, 2 of 3 sterren

Klachtenfunctionaris/vertrouwenspersoon

De klachtenfunctionaris/vertrouwenspersoon voor bewoners en cliënten van de Frankelandgroep is mevrouw Els Nauta.

Zij is bereikbaar via de receptie van Frankeland, telefoon 010 - 426 49 25, of per e-mail: e.nauta@frankelandgroep.nl.

Uitreiking Geuzenpenning aangepast door de coronacrisis

Tekst en foto's door Frans Assenberg

De Geuzenpenning 2020 ging dit jaar naar de Saoedische mensenrechtenorganisatie ACPRA, de 'Saudi Civil and Political Rights Association.' Het is één van de weinige onafhankelijke mensenrechtenorganisaties in Saoedi-Arabië. De oprichters van ACPRA zijn in Saoedi-Arabië veroordeeld tot gevangenisstraffen en konden daarom de mooie onderscheiding niet in persoon in ontvangst nemen. Yahya Assiri, van de mensenrechtenorganisatie ALQST, aanvaarde daarom deze onderscheiding in hun naam. ALQST ('gerechtigheid' in het Arabisch) richt zich ook op Saoedi-Arabië.

Met een klein aantal mensen worden kransen gelegd bij het Geuzenmonument op de Markt.

Geen verrassing

Het was geen echte verrassing dat, vanwege de coronacrisis, het programma van de uitreiking van de Geuzenpenning 2020 werd aangepast. Een kleine groep genodigden en de pers woonden de uitreiking in de hal van het stadhuis bij. Wel gingen de kransleggingen op de begraafplaats en op de Markt door, zij het ook in afgeslankte vorm. Dat was natuurlijk wel jammer, want de Geuzenpenning heeft internationale betekenis. Iedereen kon er mee leven want de binnen- en buitenlandse gasten konden natuurlijk niet zomaar naar huis gaan. Voor de voorzitter van de stichting Geuzenpenning, Kathleen Ferrier, was er nog een naar moment

want bij het leggen van haar krans struikelde zij en viel achterover. Bijna tegen het Geuzenmoment aan. Snel werd zij overeind geholpen. Ik vroeg haar later hoe het met haar ging? "Het gaat goed Frans, alles onder controle!" Slechts een paar zandkorrels aan haar mooie mantel waren de stille getuigen.

Een aantal genodigden op begraafplaats Emaus. Derde van links is Yahya Assiri die later de Geuzenpenning 2020 in ontvangst zal nemen.

Enmaal in de hal van het stadhuis en onder het genot van een drankje ging de kleine plechtigheid van start.

Het was de indrukwekkende verschijning van onderzoeksjournalist en programmamaker Sinan Can die met zijn gevoelige speech respect en emotie afdwong.

Hij zei onder andere: "Saoedi-Arabië is een land waar vrouwen in het openbaar geen vrijheid kennen, waar jongeren snakken naar de vrijheid zoals wij die kennen in het Westen, waar journalisten niet getolereerd worden en op een gruwelijke wijze worden vermoord, waar een groot wapenarsenaal wordt ingezet voor een vuile oorlog in Jemen. Maar ook een land waar moedige mensen zich tegen verzetten, zoals ACPRA. Hun leden verlenen juridische bijstand aan mensen die onschuldig vastzitten."

Can haalde fraaie dichtwoorden aan van de middeleeuwse dichter Rumi:

*Al zou de wereld vol met doornen groeien,
een liefdevol hart blijft altijd een hof
waar rozen bloeien.*

Voorzichtig hing hij daarna de kleine Geuzenpenning om bij Yahya Assiri die daarvan nogal onder de indruk was. De intieme bijeenkomst in de historische hal was daarmee ten einde. Helaas zonder mannenkoor Orpheus, zonder het zingen van een strofe van psalm 43 en het Wilhelmus. Maar niettemin even indrukwekkend.

Mevrouw Kathleen Ferrier overhandigt de oorkonde die bij de Geuzenpenning 2020 hoort. Rechts Sinan Can die de penning omhing bij Yahya Assiri.

Studio PLU!S:

Djess op bezoek bij mevrouw Heinsbroek!

Wat een bijzonder bezoek kreeg mevrouw Heinsbroek afgelopen januari: Djess – een leerling van Openbare Daltonbasisschool De Klinker in Schiedam – kwam speciaal voor mevrouw op bezoek bij de dagbesteding bij Frankeland. Voor een praatje én voor het spelen van een leuk vragenspel. Het bezoekje werd gefilmd voor een aflevering van Studio PLU!S: een educatief kindertelevisieprogramma van de Schiedamse organisatie de Kleine Ambassade.

Wat is Studio PLU!S?

Studio PLU!S is echte Schiedamse kindertelevisie. Met Studio PLU!S bepalen de kinderen wat er op televisie te zien is! Het wordt voor en door hen gemaakt.

Iedere week krijgt een andere basisschoolklas in Schiedam de kans om een vijftien minuten durende uitzending te vullen met alles wat kinderen bezighoudt. Actualiteiten, kunst, cultuur, erfgoed, milieu en politiek ...

De Kleine Ambassade betreft hen hiermee bij allerlei onderwerpen die zich in Schiedam afspelen en stimuleren de kinderen om zich hier bewust een mening over te vormen.

Daarnaast leren de jonge televisiemakers van alles over het maken van een televisieuitzending. Ze worden hierin begeleid door docenten van de Kleine Ambassade en televisiemakers van Stadsomroep Schiedam, die zowel verantwoordelijk zijn voor de opnames en montage, als voor het uitzenden van de afleveringen.

Zowel voor Djess als voor mevrouw Heinsbroek was het een leuke ervaring!

Bekijk hier de aflevering van Studio PLU!S met Mevrouw Heinsbroek

Eerbetoon

De Geuzenpenning wordt toegekend als erbetoon aan mensen en organisaties die zich inzetten voor de mensenrechten en die zich verzetten tegen dictatuur, discriminatie en racisme. De Geuzengroep, waarnaar de stichting is vernoemd, is ontstaan uit onder andere de Wandelvereniging Flardinga. Het was mei 1940 toen Arij Kop met enkele leden van de wandelclub 'Flardinga' in gesprek was in zijn woonkamer in de 2e Maasbosstraat in Vlaardingen. Ze waren net terug van een bezoek aan het gebombardeerde Rotterdam. Als Arij vindt dat er tegen 'dat tuig' iets moet worden gedaan, is ongemerkt de basis gelegd voor actie tegen de bezetters.

Schiedammer Bernard IJzerdraat stond ook onverzoenlijk tegenover het nationaalsocialisme. Na enig nadenken wil hij zich verzetten tegen de Duitsers die zijn land hebben overweldigd: "Geuzen' moeten we worden,' denkt hij. Er ontstaat een organisatie, wapens worden de bezetter afhandig gemaakt, draden doorgesneden, enzovoorts. Het Geuzenleger groeit, maar het wordt door verraad opgerold. Inclusief IJzerdraat.

Kinderen van De Vlaardingse Openbare Scholengemeenschap (VOS) leggen bloemen bij de Geuzengraven op begraafplaats Emaus.

#Unselfie: en de winnaar is ... ?

De maand februari was een leuke actiemaand binnen de Frankelandgroep én daarbuiten. We riepen mensen op om iemand in het zonnetje te zetten door een 'unselfie' te maken en die te delen op www.unselfie.nl. De mooiste unselfie werd beloond met een weekend voor maximaal negen personen in vakantievilla De Pastorie in Rockanje. Er werd enthousiast gereageerd: in totaal ontvingen we 132 unselfies!

Wat is een #unselfie?

Unselfie komt van het Engelse woord 'unselfish' – wat onbaatzuchtig betekent – en is het tegenovergestelde van de erg populaire 'selfie' – een foto van jezelf. Met onze #unselfie actie wilden we als Frankelandgroep een tegenreactie geven op de zelfzuchtige selfies. Zet eens niet jezelf in de picture, maar focus op de mensen om je heen. Draai de camera van je smartphone eens om en maak een foto van iemand die voor jou belangrijk is!

Een 100% onbaatzuchtig verhaal

Uit alle inzendingen hebben we één winnaar gekozen: de #unselfie van Yvonne van Loon! De foto die zij instuurde van haar zus Wil den Breems sprong er in onze ogen uit met een 100% onbaatzuchtig verhaal.

Yvonne van Loon

Nooit eerder heb ik iemand ontmoet die zo volkomen onzelfzuchtig voor haar (demente) schoonmoeder zorgt als mijn zus Wil den Breems; zij bezoekt haar zeker 3 keer (soms meer) per week in ZC Vaartland waar zij een goede verzorging ontvangt, regelt alles voor haar en is zo toegewijd; dat zou ik iedere oudere ook gunnen want helaas zijn er nog steeds veel eenzame mensen. Yvonne van Loon

Reden om beide dames in het zonnetje te zetten! Half maart overhandigden we hun symbolisch het weekendje weg naar villa De Pastorie in Rockanje. We hopen dat het een écht genietweekend voor hen gaat worden!

Helaas niet in de prijzen gevallen, maar zéker ook noemenswaardig zijn de nummers twee en drie van respectievelijk Miriam van Boxtel en Danique.

Miriam Van Boxtel

Nicole zorgt voor iedereen: voor haar tante, voor haar oma, voor haar nichtje Jazzlyn en ook nog met veel liefde voor de bewoners van afdeling 2 in Harg-Spaland.

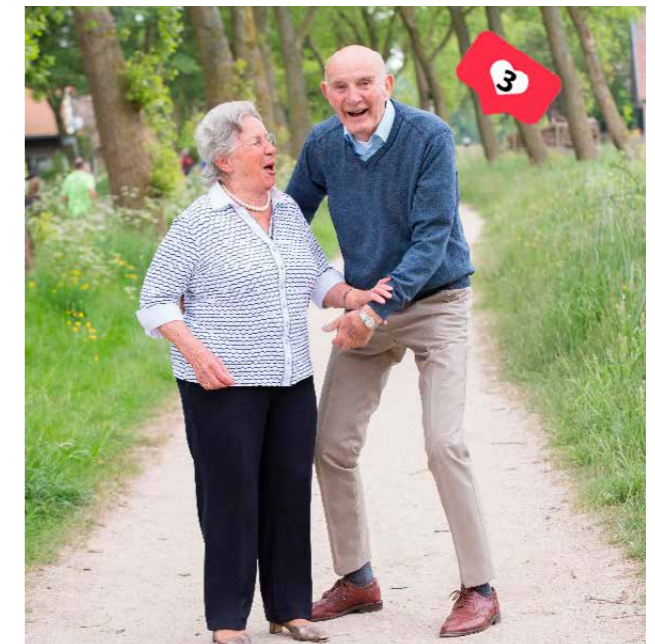
Danique

Voor mijn lieve opa en oma, die altijd voor iedereen klaarstaan. Zo waren zij o.a. 40 jaar actieve vrijwilligers bij de Zonnebloem. Zelfs nu zij 81 en 83 zijn, zorgen zij iedere dag nog voor de medemens. Mijn oma organiseert een kaartclub in Drieën-Huysenen en mijn opa rijdt elke zondag ouderen die slecht ter been zijn naar de kerk. Dit is een kleine greep uit alles wat zij doen. Zij hebben mij zoveel waarden en liefde meegegeven, waardoor ik het werk als toekomstig verpleegkundige weer met heel mijn hart kan doen.

Een eervolle vermelding gaat naar vrijwilliger Joop in Frankeland: hij werd maar liefst zeven keer op de foto gezet voor de #unselfie actie. Joop staat hiermee symbool voor al onze vrijwilligers die stuk voor stuk GOUD waard zijn!

Voor iedereen die in februari een #unselfie heeft ingezonden: hartelijk dank daarvoor!

Bekijk alle #unselfies
op unselfie.nl

Stakeholder aan het woord

‘Liever principieel dan commercieel’

Door Therese van Warmerdam

Aan de 's-Gravelandseweg, een belangrijke verkeersader in Schiedam, huist zorgkantoor en zorgverzekeraar DSW. Wellicht komt u dagelijks langs dit complex. Weet dan: alle bewoners en medewerkers van de Frankelandgroep zijn met dit kantoor verbonden. Aan het woord is Dirk Pons, directeur Zorg bij DSW.

De financiering van zorg

“Loop je binnen bij de Frankelandgroep, dan zie je het verschil met andere zorginstellingen. Of je nu kijkt naar de verpleeghuizen, de appartementen van de bewoners, het welzijn of de medische zorg: bij de Frankelandgroep is de totale mix prima voor elkaar. Als zorgkantoor regelt DSW dat mensen de juiste langdurige zorg krijgen. Daarnaast zijn de meeste mensen rondom de Frankelandgroep bij ons verzekerd. Dan heb ik het over bewoners, medewerkers, vrijwilligers en gezinsleden.”

Laag ziekteverzuim

“Het fanatisme van de Frankelandgroep om haar taak goed te doen, leeft ook bij DSW. Zo scoort de Frankelandgroep regionaal én landelijk al jaren hoog op klantvriendelijkheid, zorg en maaltijden. Het ziekteverzuim ligt met iets meer dan vier procent ver onder het gemiddelde. Op zijn beurt is DSW in 2019 voor het vijfde jaar op rij uitgeroepen tot klantvriendelijkste zorgverzekeraar van Nederland.”

Een zorgverzekering op papier

“Voor de beeldvorming: Nederland heeft vier grote verzekeraars. De grootste verzekeraar heeft 5 miljoen klanten. DSW is de grootste van een aantal kleintjes. Die positie is prima. Zo heeft je organisatie nog een menselijke maat. We hebben 735.000 verzekerden door het hele land. De helft daarvan woont in de oorspronkelijke regio. Dat is het gebied tussen Den Haag en Rotterdam. De zorg voor kwetsbare groepen staat bij DSW hoog in het vaandel. Ons credo is: ‘Liever principieel dan commercieel’. Zo kun je behalve digitaal, ook op papier een zorgverzekering bij ons afsluiten.

In positieve zin zijn we tot elkaar veroordeeld. Samen houden we elkaar scherp.

Bied je die mogelijkheid als verzekeraar niet aan, dan sluit je bijvoorbeeld veel ouderen buiten. Dat willen we niet. Ook geven we geen cadeaus of kortingen op de basispremie, want dat moeten anderen linksom of rechtsom weer betalen.”

Duidelijkheid over zorgkosten

“Al jaren kondigt DSW als eerste verzekeraar in Nederland de nieuwe premie aan voor het volgende jaar. Daar staan we landelijk om bekend. We maken onze premie bekend op de vierde dinsdag van september, een week na Prinsjesdag. De landelijke publicitaire waarde is natuurlijk mooi meegenomen, maar het gaat ons om het principe. We vinden dat onze klanten zo snel mogelijk duidelijkheid moeten krijgen over hun zorgpremie. Onze cijfers laten precies zien hoe de premie is opgebouwd. De rekenaars van DSW zitten daar zelden naast, op soms twee kwartjes meer of minder na. Je kunt als verzekeraar ook wachten met publiceren van de premiekosten tot de uiterste deadline in november. Dan kan een verzekeraar zijn

premie bijvoorbeeld afstemmen op de concurrentie. Maar klanten hebben dan nauwelijks tijd om over te stappen naar een andere verzekeraar. Dat vindt DSW een trieste gang van zaken. We vinden dat mensen het recht hebben om tijdig alle premies te kennen en te vergelijken.”

Samenwerking geeft slagkracht

“De Frankelandgroep en DSW werken intensief samen. Regelmatig bespreken we de zorg rondom de Frankelandgroep, waaronder zorgkwaliteit, bouw en financiering. Ook spreken we alle partijen in de regio die met ouderenzorg te maken hebben. Dan heb ik het over huisartsen, ziekenhuizen, wijkverpleging, de gemeentes en de verpleeghuiszorgorganisaties. Die partijen brengt DSW bij elkaar. In positieve zin zijn we tot elkaar veroordeeld. Samen houden we elkaar scherp. En daar heb je als klant van die partijen weer profijt van. Slagkracht zit 'm in dicht bij elkaar staan en je samen verantwoordelijk voelen, is mijn overtuiging.”

Afbouw van de verzorgingshuizen

“We staan voor een enorme opgave. De zorg en daarmee ook de zorgpremie, staan onder grote druk. Zo groeit de groep ouderen gestaag door. Ouderen blijven langer thuis wonen, maar kunnen daarbij niet zonder zorg. Bovendien worden we steeds ouder. En dan ben je kwetsbaar. We hebben in Nederland plaats en te kort om onze ouderen goed te kunnen verzorgen. De harde demografische situatie vraagt om meer verpleeghuizen, meer geschikte ouderenwoningen en meer zorgpersoneel. Maar met de herziening van de langdurige zorg zijn veel verzorgingshuizen figuurlijk én letterlijk gesloopt. Dat is een hele verkeerde keuze geweest van de overheid. Met de afbouw van de verzorgingshuizen zijn gebouwen en ook de mensen die er werkten verdwenen! Dat is natuurlijk doodzonde.”

‘Het is al vijf over twaalf’

“Op vele fronten is een inhaalslag nodig, maar het is al vijf over twaalf. Sinds 2015 is niet de overheid, maar zijn gemeenten en woningcorporaties aan zet. De uitdaging nu is voldoende woningen bouwen met verpleeghuiscapaciteit binnen ‘handbereik’. Maar alleen al bij gemeenten is niet voldoende specifieke kennis over zorg paraat. In dit verhaal vormt de Frankelandgroep vooralsnog een uitzondering. Die heeft steeds een eigen koers gevaren. Wars van de landelijke politiek heeft zij haar verzorgingshuizen omgevormd tot geclusterde woningen. Daarbij is de Frankelandgroep een populaire werkgever, waardoor het probleem van personeelstekort bij hen niet speelt. De Frankelandgroep krijgt nog veel voor de kiezen, maar het is een ondernemende club. Ik zie ze in staat om deze opgave in de regio aan te kunnen.”

Rol van het zorgkantoor

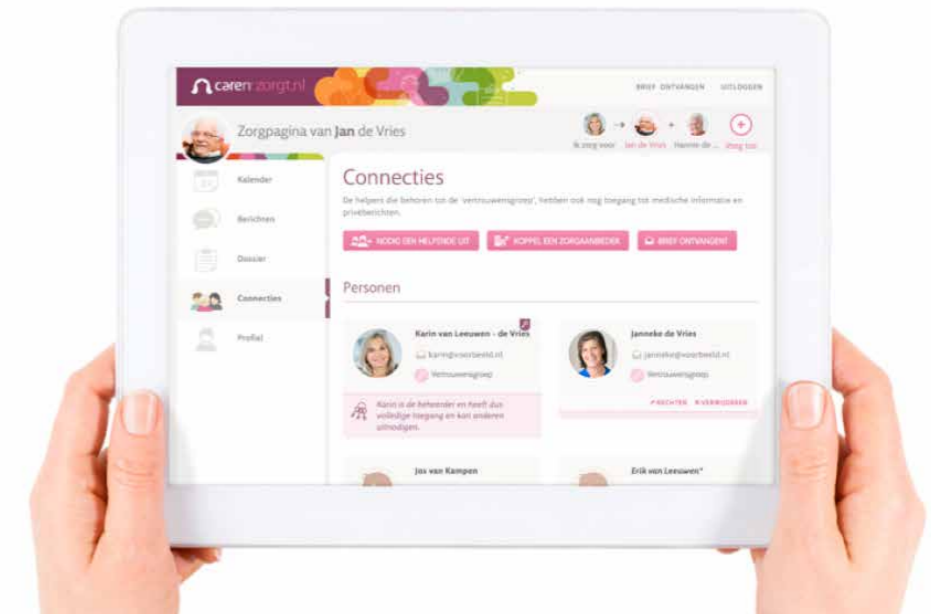
De kerntaak van het zorgkantoor is de uitvoering van de Wet langdurige zorg (Wlz) in de regio. Hiervoor kopen wij elk jaar zorg in voor iedereen met een Wlz-indicatie. U kunt bij ons terecht voor advies, informatie en ondersteuning bij al uw vragen over Wlz-gerelateerde onderwerpen. Iedere regio heeft een eigen zorgkantoor.

De zorg en daarmee ook de zorgpremie, staan onder grote druk.

Dirk Pons,

directeur Zorg bij DSW, werd na zijn universitaire studie Geneeskunde plattelandsdokter met een praktijk in Steenbergen. “Dat was in de tijd dat een huisarts veel medische handelingen zelf deed. Zo deed ik destijds kleine chirurgische ingrepen en zo’n 500 bevallingen. Rond mijn vijftigste, na ruim 20 jaar als huisarts, had ik behoefte aan nieuwe intellectuele prikkels. Toen heb ik een grote switch gemaakt naar de zorgverzekeringswereld. Het voelt als een verrijking om mijn ervaring in te zetten als directeur Zorg bij DSW. Het werk is veelzijdig. Ik heb te maken met artsen, economen, directies en de overheid. Daarbij komt dat de zorg constant in beweging is. Inmiddels werk ik alweer 18 jaar bij DSW.”

Caren zorgt: het digitaal cliëntportaal voor de thuiszorg

Begin februari zijn we gestart met ‘Caren zorgt’, het digitaal cliëntportaal voor onze thuiszorgcliënten met wijkverpleging.

Hierdoor kunt u als cliënt met Zorg Thuis - en uw mantelzorger(s) - op elk moment uw zorgplan inzien, rapportages bekijken en communiceren met onze medewerkers van de (wijk)verpleging en verzorging.

Wat u hiervoor nodig heeft is een computer, tablet of mobiele telefoon en een goed werkende internetverbinding.

In juni van vorig jaar gingen we al over van het papieren zorgdossier naar het elektronisch cliëntendossier. Hiermee konden onze zorgcollega's binnen de TOF al gemakkelijk en op elk moment het elektronisch cliëntendossier inzien

en de rapportages over de zorg aan hun cliënten bijhouden. Cliënten hadden sindsdien al inzage in hun (globale) planning via Caren zorgt.

We zijn blij dat we - in korte tijd - deze volgende stap hebben kunnen zetten! Ontvangt u thuiszorg van ons? Dan heeft u eind januari / begin februari een brief hierover ontvangen. Inmiddels maken al rond de 85 cliënten gebruik van Caren zorgt en de eerste reacties zijn positief!

“Dames en heren, even deze nieuwe digitale dossieromgeving bekeken. Ziet er goed uit, top... Nu wordt het makkelijker communiceren dan briefjes op de keukentafel.”

Wat doe jij allemaal binnen de Frankelandgroep?

Door Carien Kemink

Een spiksplinternieuwe rubriek, vanaf nu met regelmaat te lezen in Frankelandgroep Nieuws. Aan mij de eer voor de aftrap.

Mijn eerste slachtoffer trof ik tijdens een korte vakantie op Gran Canaria, waar Janneke Warmolts de start van haar pensioen op gepaste wijze vierde. Ik vond dit geen straf, temeer daar ik twee dagen na Janneke ook mijn pensioengerechtigde leeftijd te vieren had. Dit nieuwe tijdperk hebben we samen ingeluid, onder het genot van ...

In het kort: wie is Janneke?

Janneke Warmolts-Sas, geboren in september 1953 in Vlaardingen, in het bezit van steno, handelscorrespondentie en alles wat daarom heen hangt, komt – na een baan als secretaresse bij Shell Pernis en het Beursgebouw in Rotterdam – zes jaar fulltime thuis te zitten met twee kleine kindertjes. Daarna gaat ze weer parttime aan de slag bij de Volksuniversiteit, maar ze verhuist in 1991 naar Frankeland, waar ze haar meer uren kunnen bieden.

Tot 2005 werkt ze daar tot volle tevredenheid op het secretariaat. Dan komt er een nieuwe afdeling bij, de 'cliëntenadministratie'. Frankeland groeit langzamerhand uit haar jasje en deze afdeling is nodig om alle handelingen rondom opname van bewoners en het vastleggen van zorggegevens zo soepel mogelijk te laten verlopen.

Wat doet Janneke zoal bij de cliëntenadministratie?

De cliëntenadministratie moet je een beetje zien als een grote spin in een web, overal tentakels, ze gaat over heel veel zaken. Behalve over de echte verzorging en de verpleging; daar blijft de cliëntenadministratie buiten. Het zijn met name alle administratieve zaken die bewoners en cliënten aangaan; vandaar de naam!

Zo regelen Janneke en haar collega's uw inschrijving als u bij ons komt wonen of als u cliënt bij ons wordt. Daar gaan een heleboel acties aan vooraf: van het verwerken van ingevulde formulieren (kloppen de gegevens en de indicaties?) en getekende (huur)overeenkomsten, tot uw definitieve opname of bewoning bij een locatie van de Frankelandgroep. De cliëntenadministratie is op de hoogte van de leegstand en de bezetting van de diverse (huur)woningen en appartementen. Daarnaast regelt de cliëntenadministratie de deelname van bezoekers aan de dagbesteding bij Frankeland en de visiteclubs of wanneer u een afspraak wilt maken met een van de behandelaars, zoals de fysiotherapeut of de ergotherapeut.

Met wie werkt Janneke zoal samen binnen en buiten de Frankelandgroep?

Binnen de Frankelandgroep werkt de cliëntenadministratie nauw samen met de financiële administratie en de maatschappelijke dienst. Ook heeft zij veel contact met de medewerkers van Thuiszorg Ouderen Frankelandgroep. Janneke en haar collega's maken overeenkomsten voor de huishoudelijke en verpleegkundige hulp in de thuiszorg, verwerken nieuwe indicaties en melden de zorg aan. Buiten de deuren van Frankeland onderhoudt Janneke de contacten met het ROGPlus in Maassluis over Plus wonen in de Liduinahof, Vaartland en Groenzicht en heeft zij veel contact met DSW Zorgkantoor over indicaties van bewoners en cliënten.

Ademhalen

Duizelt het u inmiddels een beetje? Mij ook hoor. Het zijn een heleboel vingers in een heleboel papjes. Ik snap nu de vergelijking wel met die spin. Even een korte pauze voor een drankje: champagne om te vieren dat we nu echte pensionada's zijn. Hoewel, Janneke toch nog niet. Ze heeft voor nog een half jaar 'bijgetekend', zo leuk vindt ze het werk allemaal nog. Met heel veel plezier heeft ze al die jaren deze duizendpotentaak uitgevoerd, mede door haar fijne collega's Mieke, Marina, Ingrid en Miranda.

Dromen en toekomst

Had ze qua werk graag iets anders gedaan in haar leven? Nee, Janneke is altijd zeer op haar plek geweest bij Frankeland. Een dagje willen ruilen dan met iemand? Daar denkt ze even over na. Ja, ze zou wel eens een dagje chefkok willen zijn van een driesterrenrestaurant. De stress voelen die zo'n baan met zich meebrengt én hele lekkere gerechten kunnen klaarmaken. Ze kan een aardige maaltijd op tafel zetten en ze heeft thuis nooit klachten gehad van man en kinderen, maar ... iets exclusiefs, die uitdaging zou ze weleens willen aangaan. Misschien kan Janneke eens meedraaien in de voorbereidingen van een High Five-diner bij een van onze locaties!

Tot 1 augustus van dit jaar zit Janneke nog op de cliëntenadministratie. Daarna is het over en uit. Tijd voor andere dingen, genieten van de kleinkinderen, nog meer naar de sportschool, af en toe op vakantie naar een lekker warm land. Ze gaat zich vast niet vervelen. En haar naam blijft bestaan in ons Frankelandgroep Magazine, want Janneke blijft op vrijwillige basis een zeer gewaardeerd redactielid.

Nou, nog ééntje dan Janneke ... om het af te leren?

Zweeds wittebrood kwam als meel en als geroepen!

Door Frans Assenberg

Foto's Frans Assenberg, Gemeente Archief Schiedam en Stadsarchief Vlaardingen

Het is dit jaar 75 jaar geleden dat Nederland werd bevrijd van Duitse overheersing. De bevolking in het westen van ons land was in mei 1945 zo'n beetje uitgeput door de verschrikkelijke gevolgen van de hongervinter. De bezetter had in september '44 voedseltransporten naar het westen van het land verboden, door de bevrijding van Limburg stakte de kolenaanvoer en de spoorwegstaking gaf ook stagnatie.

In Vlaardingen en Schiedam waren de tekorten goed te voelen. Velen hadden honger. Door de kolennood gingen kerkdiensten niet door, de levering van elektriciteit en gas werd beperkt. De erbarmelijke omstandigheden maakten dat diefstallen toenamen: konijnen, shag, een hert, kolen, beddengoed, levertraan, broodbonnen, een haan, melk van een koe, pakpapier, enzovoorts, wisselden wederrechtelijk in Vlaardingen van eigenaar. In Schiedam werd door de honger een bakkerskar overvallen en al zijn broden werden gestolen. Veel scholen waren gesloten vanwege het gebrek aan brandstof. Soms werd er les gegeven terwijl de ruiten bevroren waren. In een noodwoning in de Babberspolder verdween een deel van het tot het huurhuisje behorende ledikant in de kachel! Een complete boomwortel lag elders in de slaapkamer op verbranding te wachten.

Zweeds meel

Berichten over de honger in het westen van Nederland bereikten ook de Nederlandse regering in Londen. Premier Gerbrandy besloot toestemming te vragen voor voedselhelp. De geallieerden gingen ermee akkoord en het Rode Kruis verzorgde de organisatie. Het duurde echter nog tot eind januari 1945 voordat drie vrachtschepen met meel vanuit het neutrale Zweden de haven van Delfzijl binnenvoeren. Langzaam werd het meel over Nederland verdeeld en bakkers begonnen pas eind februari met het bakken van het befaamde Zweeds wittebrood. De nu 94-jarige Vlaardinger Wim Doorduyn was toen binnenschipper en met zijn vader verzorgde hij voedseltransporten. Ook dat Zweedse meel was daar onderdeel van. Wim zei laatst: "Het Zweedse meel kwam via het Rode Kruis in Delfzijl aan en werd met binnenschepen

Het Zweedse meel kwam via het Rode Kruis in Delfzijl aan en werd met binnenschepen naar het westen vervoerd

naar het westen vervoerd. Het arriveerde in balen in de Rotterdamse en Schiedamse havens. Wij transporteerden varend in konvooi achter een sleepboot onder andere groenten en aardappelen uit Noord-Holland naar Vlaardingen. Wij werden rond 1 maart 1945 gevraagd om het 'Zweedse Rode Kruis meel' op te gaan halen in Schiedam. Dat was voor de Vlaardingers bestemd. Het was voor ons maar een tussendoortje, want we moesten weer naar het noorden."

Dolblij

Vlaardingers waren dolblij met het Zweeds wittebrood zoals het later werd genoemd. Volgens vele Nederlanders die de Hongerwinter hadden overleefd, was dat brood het lekkerste dat ze ooit hadden gegeten ...! Schiedam was meer betrokken bij door de geallieerden uitgevoerde voedseldroppings in de buurt van Terbregge bij Rotterdam, Airdroppings genoemd. Schiedam was daarmee afhankelijk van de medewerking van Rotterdamse ambtenaren die voor de uitdeling zorgden. Leden van het Nationaal Jongeren Verbond en Schiedamse Padvindders hielpen in de meidagen van '45 mee om de boten met voedsel, die in de Nieuwe Haven lagen, te lossen.

Zweeds bezoek

Op 21 februari 2020 was de Zweedse ambassadeur mevrouw Annika Markovic in het Vlaardingse Stadhuis. Zij overhandigde in de burgerzaal een met Zweeds meel gebakken brood aan burgemeester Bas Eenhoorn. Die vrolijke bijeenkomst werd afgerond met het proeven van dat befaamde brood. Veel Vlaardingers dachten heel lang na de oorlog dat het Zweeds wittebrood gebakken en wel uit vliegtuigen boven ons land werden gedropt. Niet dus! Gewoon meel in zakken en met een schip hierheen.

Foto's

- Hongerende mensen op de Hoogstraat in Schiedam.
- Burgemeester Bas Eenhoorn neemt een met Zweeds meel gebakken brood in ontvangst. Links de Zweedse ambassadeur in Nederland Annika Markovic.
- De Zweedse ambassadeur Annika Markovic in het Vlaardingse Stadhuis met burgemeester Bas Eenhoorn. Erachter Willem Doorduyn.
- Het Bevrijdingsmonument bij de Plantage in Schiedam.
- Hongerende kinderen bij het gebouw van CJV Liefde en Vrede aan de Gedempte Biersloot in Vlaardingen.

Geuzenmaand Vlaardingen

Door Carien Kemink Foto Elly Kramer

Op 5 mei vieren we de vrijheid. Een speciale dag, maar dit jaar nog wat specialer doordat het de 75^e keer wordt, dat we het einde van de oorlog herdenken. Ieder jaar wordt het aantal mensen dat de oorlog heeft meegemaakt kleiner, maar dat mag nooit een reden zijn om Bevrijdingsdag niet meer te vieren.

De maand maart stond in Vlaardingen in het teken van het 'geuzenverleden'. De Geuzen of het Geuzenverzet was de naam van een verzetsgroep in de Tweede Wereldoorlog, die al in 1940 actief was, net na het uitbreken van die oorlog. De groep verspreidde illegale blaadjes en verzamelde wapens om zichzelf te versterken. Achttien opgepakte Geuzen werden in maart 1941 doodgeschoten, nadat de groep was verraden. Genoeg reden om deze verzetshelden ook in Vaartland op gepaste wijze te herdenken.

Op 2 maart werd in Vaartland officieel de Geuzenvlag gehesen; een rode vlag met in witte strepen uitgebeeld de hartslag van de mens en met het woord 'vrijheid' erop. Als eerbetoon aan die dappere strijders. Het symboliseert dat de mensen van nu de vrijheid in leven houden.

Op 5 maart werd in de Grote Vaart voor de bewoners een film vertoond, die het verhaal vertelt van de Geuzenverzetsgroep.

De herensociëteit bracht een bezoek aan een grote expositie, die in de Grote Kerk van Vlaardingen te zien was.

En voor andere belangstellenden bestond de mogelijkheid om vanuit Vaartland een grote wandeling te maken door het centrum van Vlaardingen, langs het beroemde Geuzenmonument op de Markt. Vanwege de vele aanmeldingen werd er vanuit Harg-Spaland een extra busje geregeld om iedereen te kunnen vervoeren. Veel mensen waren dit beeld wel vaker tegengekomen; het verhaal erbij deed menigeen toch nog eens extra stilstaan bij wat deze Geuzen voor onze vrijheid betekend hebben. Een bronzen man, die herinnert aan die eerste groep verzetsstrijders en aan alle Geuzen, die de Tweede Wereldoorlog niet overleefd hebben. Zonder hen zouden we waarschijnlijk op 5 mei geen vrijheid vieren. Laten we daarom zuinig zijn op die vrijheid.

Zo gewoon mogelijk

Door Debbie Buisman

‘Zo gewoon mogelijk’, dat is de visie van de Frankelandgroep. Deze woorden spreken ons echt aan. Het is een visie waarin je veel kwijt kunt. Het zou bijvoorbeeld ook iets kunnen zeggen over je ‘gewoon’ voelen ondanks het feit dat we (gelukkig) allemaal van elkaar verschillen en ieder mens op zijn of haar eigen manier bijzonder is. Zolang er respect is naar elkaar toe, maken die verschillen de wereld juist rijk.

Verschillen

Er is binnen de Frankelandgroep steeds meer aandacht voor verschillen tussen mensen en hoe we die verschillen ‘zo gewoon mogelijk’ kunnen laten zijn. We kunnen van elkaar verschillen in geloofsovertuiging, etniciteit, achtergrond en geaardheid. We mogen ons ervan bewust zijn dat er allerlei relatievormen bestaan. Wij hopen dat alle mensen die bij ons wonen en werken zichzelf kunnen zijn. Jezelf kunnen zijn en je veilig en gekend voelen, dit wensen wij iedereen toe. Helaas is dit niet altijd vanzelfsprekend.

Conservatief

We leven in 2020 en toch kunnen we in ons denken over bijvoorbeeld het huwelijk nog conservatief zijn. Stel dat er een nieuwe heer in Vaartland komt wonen, die na jaren worstelen ‘uit de kast’ is gekomen en aan zijn naasten heeft verteld dat hij verliefd geworden is op een man. Meneer komt hier onwennig binnen en kent nog weinig mensen. Op de eerste dag wordt hem tijdens de intake gevraagd naar zijn vrouw. Wat zou dit met hem doen? We proberen stereotypes daarom zoveel mogelijk los te laten en tijdens zo’n intake bijvoorbeeld te vragen naar een partner.

Allerlei liefde

In Vaartland zijn wij op Valentijnsdag begonnen met een gespreksgroep gerelateerd aan het thema diversiteit. We zijn deze reeks gestart met de slogan ‘allerlei liefde’. De tweede ochtend hebben we het over homoseksualiteit, transgenders en biseksualiteit gehad. We keken met elkaar naar een documentaire over Valentijn. Een prachtig kind (inmiddels volwassen) dat als jongen op de wereld kwam, maar bij wie het al heel snel duidelijk werd dat hij Genderdysforie ervaarde (ook wel bekend als geslachtsidentiteitsstoornis). Genderdysforie is een gevoel van onvrede (dysforie) met het eigen biologische geslacht en de overtuiging tot het andere geslacht te behoren: het biologische geslacht en de genderidentiteit komen niet overeen. De bewoners waren onder de indruk van deze documentaire. We hebben afgesloten met het vragenspel ‘Wie ben jij?’

Openheid en acceptatie

Wat erg opviel tijdens de gespreksgroep was de openheid en acceptatie. “Dik, dun, man, vrouw en op wie je valt; tja ... we zijn allemaal mensen.” Het was leuk te ervaren dat je op elke leeftijd ruimdenkend kan zijn. Er ontstond een mooie dialoog. Na afloop werd er teruggegeven dat het goed is dat we aandacht aan dit thema schenken. Zoals één van de deelnemers zo treffend kon verwoorden: “Het was bijzonder én heel menselijk.”

Ochtendje Artis

Door Emma Baas

Wat het werk bij de huishoudelijke dienst van Thuiszorg Ouderen Frankelandgroep zo leuk maakt, is de grote verscheidenheid aan mensen waar wij naartoe gaan. Zelf ben ik op de dinsdag- en vrijdagochtenden bij een cliënt die ik nog het beste kan omschrijven als een eigenzinnige lieverd. Zij heeft het (goudeerlijke) hart op de tong en als iets haar niet bevalt maakt zij dit op luide en met wel te verstane bewoordingen duidelijk. Haar huis is keurig, want zij houdt erg van schoon, het is er bepaald geen beestenboel. Alhoewel ...

Kluifjes

Bij binnenkomst word ik ondersteboven gelopen door hond Dino, die in zijn enthousiasme een tikkeltje lomp is wat zijn begroeting betreft. Hij weet maar al te goed dat ik twee kluifjes in mijn zak heb. Zodra hij deze zonder te kauwen heeft doorslikt, rent hij als een dolleman de kamer in en, met zijn staart alles van de tafel vegend, presenteert hij mij zijn dikke kabeltouw of wat daar nog van over is. "DINO, KLAAR NU!" is de reactie van mijn cliënt. De rest van de reprimande laat ik aan uw verbeelding over. Valentino en Minoes zijn haar twee katten die in huis de meest vreemde plekken tot hun leefruimte hebben gebombardeerd. Zo heeft Minoes haar domicilie boven op de ijskast en is Valentino slapend op het koffiezetapparaat te vinden.

Kusgeluidjes

Onlangs is er een papegaai bij gekomen en wel een heel moderne. Het gebeurt dat mijn cliënt en ik naar onze telefoon lopen, omdat we denken een appje of mailtje binnen te krijgen. Niet dus. De schuldige zit op een stokje de andere kant op te kijken. Tijdens de schoonmaak laat Lotus, zoals onze praatgrage roodstaart heet, mij geen seconde met rust. Als zij omhoog fluit, moet ik naar beneden fluiten en andersom. Bij kusgeluidjes wil ze op haar snavel gezoend worden en als ik haar negeer, fabriceert zij een ongeduldig "Hallo?!". Eventjes houd ik mij stil ... Dan zet ik plotseling de vijfde van Beethoven in! Zielsgelukkig met de herkegen aandacht maakt ze de acht wereldberoemde noten – alsof zij ze zelf bedacht heeft – met verve af. Een afkeurend "Nou-nou" schiet mij in het verkeerde keelgat. Uitgerekend Lotus kan maar beter geen kritiek op mijn werkzaamheden hebben, want zij is degene die er een bende van maakt. Hoe ze het voor elkaar krijgt? Géén idee, maar rond haar kooi ligt zo'n drie vierkante meter vloerbedekking tot in alle hoeken en gaten bezaaid met zaagsel, zaden en schillen van gedopte olienoten.

Dit tot groot ongenoegen van mijn cliënt: "Mot dat nou, viespeuk, kan je die troep niet effe binne houwe?". Een met de tong naar buiten door Lotus geïmiteerd "Pfrùh" is het korte en krachtige antwoord dat mijn cliënt dan krijgt van haar gevederde bijdehandje.

Vrijheid

Dat Dino mij geen moment uit het oog verliest en door het hele huis achtervolgt, omdat ook hij grondig gestofzuigd wil worden, dat Lotus regelmatig de vrijheid krijgt en dan parmantig door het huis paradeert, dat het Minoes en Valentino aan speeltjes en mandjes niet ontbreekt, en dat alle dakloze katten uit de buurt van mijn cliënt een warme slaapplek en eten kunnen verwachten als dit nodig is, had ik nog niet verteld. Maar het zal u duidelijk zijn dat ik graag en met veel plezier naar dit adres ga. Ik breng dan ook letterlijk mijn tijd fluitend door in deze dependance van Artis!

Muziektherapie in Schiewaegh

Door Rob Besseling

Jeroen Vermeer begon vorig jaar als muziektherapeut binnen de Frankelandgroep. Na een periode van goed rondkijken en met veel mensen in gesprek gaan, begint hij steeds meer zijn draai te vinden. Daar vertelt hij u graag meer over.

“Met muziektherapie ondersteun ik onder andere een aantal bewoners met de ziekte van Parkinson. Zij hebben vaak te maken met het minder krachtig worden van hun stem. We doen ademhalings-oefeningen en stemoefeningen om hun stemgeluid weer krachtiger te maken. Hierbij laat ik de bewoner teksten zingen of voorlezen, waarbij zij geheugen-steuntjes krijgen om op tijd adem te halen en om de juiste lichaamshouding aan te nemen.”

Persoonlijke oplossing

Voor iedere bewoner die Jeroen begeleidt, wil hij een oplossing bedenken, die aansluit bij de persoonlijke voorkeur van de bewoner. “Zo kom ik bijvoorbeeld uit bij een tekst van de Nederlandse zanger/dichter/pianist Jules de Corte. Ook vraag ik

bewoners om te trommelen, terwijl ik muziek speel. Hiermee kan hun motoriek worden verbeterd. Soms is het uiterst haalbare voor een bewoner om zijn of haar toestand stabiel te houden, want herstel heeft een bovengrens.”

Een veilig gevoel

“Ik ben eigenlijk een groot deel van de tijd bezig om mensen te helpen om bepaalde ervaringen in het leven te verwerken. Regelmatig zijn het hele concrete ervaringen, waarover we dan een gesprek hebben. Muziek waarmee de bewoner vertrouwd is en die een veilig gevoel schept, kan hierbij helpen. Het is alleen niet altijd mogelijk of wenselijk om te praten; de muziek spreekt dan voor zich. Dat is het mooie van muziek!”

Een karretje op de zandweg reed

“De oude kinderliedjes zitten vaak vastgeklonken in het geheugen, zeker bij mensen met dementie. Zo ontdekte ik bij een cliënt dat de oude liedjes van toen, zoals ‘Een karretje op de zandweg reed’, haar raakten. Toen familieleden een MP3-speler voor haar kochten en ik daar de liedjes op plaatste, begon ze op een gegeven moment mee te zingen met de wijsjes, die ze nog goed kende uit haar jeugd. En dat vind ik fantastisch!”

Vrolijke of juist rustige muziek

“Met de zorgmedewerkers overleg ik onder andere over de muziek, die zij aan de bewoners kunnen aanbieden. Ik stel bijvoorbeeld een lijst op met vrolijke muziek om overdag te laten spelen en ik heb een lijst met klassieke, rustige en langzame muziek, die vlak voor het slapen gaan kan worden gespeeld. Daardoor wordt de hartslag vaak rustiger. Trommels en trompetten verhogen de hartslag, daar worden mensen meer wakker door, die laten we dan dus weg.”

Soms is stilte beter

“Wanneer muziektherapie groepsgewijs wordt aangeboden speelt het sociale aspect een belangrijkere rol. De nadruk ligt meer op het luisteren naar elkaar en de samenwerking. Maar hoewel muziek prachtig is, soms is het een beter idee om bewust te kiezen voor stilte. Als muziek in een huiskamer bijvoorbeeld te hard staat, dan geef ik dat aan. Ook is het belangrijk dat het afspelen van muziek bijvoorbeeld in de persoonlijke agenda van de bewoner staat, zodat zorgmedewerkers daarvoor kunnen zorgen.”

We zingen met zijn allen

Jeroen krijgt regelmatig bevestiging dat al die verschillende aanpakken werken. “Bewoners komen naar de Serre tijdens de wekelijkse Sing-in. Hier komen ook mensen op af die gewend zijn om geïsoleerder te leven. We zingen hier met zijn allen en dat bevalt de bewoners van Schiewaegh heel goed.”

Ronde Tafel 46 Schiedam

Door Erika van Driessen Hoogland

Na een succesvolle dansavond vorig jaar, organiseerden de heren van vereniging de Ronde Tafel 46 Schiedam ook dit jaar een gezellige dansavond. Deze keer voor de bewoners van de psychogeriatrische afdelingen van Frankeland. Er was volop belangstelling en de gasten genoten van de drankjes, hapjes en het dansen met elkaar, maar vooral ook met de heren van de Ronde Tafel 46 Schiedam!

Wat is de 'Ronde Tafel 46 Schiedam'?

De Ronde Tafel 46 Schiedam is een club voor mannen tussen de 25 en 40 jaar oud. Een vereniging, die onderlinge vriendschap bevordert. Die tegelijkertijd stimuleert dat kennis, ervaringen en meningen veelvuldig worden uitgewisseld en zo bijdraagt aan de ontwikkeling en ontplooiing van al haar leden. Een club die aan service doet, dat zeker. Want naast (internationale) vriendschap en persoonlijke ontplooiing is het leveren van een gezamenlijke bijdrage aan de gemeenschap minstens zo belangrijk.

Om even bij stil te staan ...

75 jaar vrijheid

Door Gerarda van Mourik, geestelijk verzorger

Als u me vraagt: wat betekent vrijheid voor jou, dan heb ik niet zo één-twee-drie een antwoord. Ik vind vrijheid niet zo'n gemakkelijk begrip, je kunt er zoveel verschillende dingen mee aanduiden.

Donkere periode

Dit jaar herdenken we in Nederland dat we 75 jaar in vrijheid leven. Zo lang ligt de Tweede Wereldoorlog, die uiterst donkere periode in onze geschiedenis, alweer achter ons. Zo lang, dat we ons misschien al niet meer realiseren wat vrijheid nu precies betekent. En wat een groot goed het eigenlijk is.

Herinneringen

In relatie tot de Tweede Wereldoorlog lijkt het helder: de bevrijding betekende dat Nederland niet langer bezet was. Mensen gingen de straat op om de vrijheid te vieren, er werd gedanst en gezongen, onderduikers konden naar buiten, eindelijk kon en mocht er weer van alles wat vóór de bevrijding verboden was. Een aantal van onze bewoners zal hieraan nog levendige herinneringen hebben. Maar die vrijheid was niet helemaal ondubbelzinnig. Mensen die terugkeerden uit de kampen bijvoorbeeld moesten ervaren dat er zovelen niet waren teruggekomen, dat hun huizen en bezittingen waren ingepikt door anderen en dat er voor hun verhaal en verdriet geen aandacht was. Zij zullen de vrijheid ongetwijfeld anders hebben beleefd.

Mijn vrijheid houdt op ...

Maar bij het woord vrijheid denk ik ook aan de vrijheid van meningsuiting, die we in ons land in het algemeen als een groot goed beschouwen en die een kenmerk is van democratie. Dat deze vrijheid ook tot problemen kan leiden, weten we allemaal.

"Mijn vrijheid houdt op waar de jouwe begint" is een mooie vuistregel, maar die wordt door lang niet iedereen hoog gehouden.

Keuzevrijheid

Dan hebben we ook nog keuzevrijheid. Nou weet ik niet hoe het met u is, maar ik krijg het alleen maar benauwd als ik moet kiezen uit zesenvestig zorgverzekeraars of twintig soorten jam. Al zijn er natuurlijk ook keuzes die wel belangrijk zijn. Die keuzes hangen nauw samen met de vrijheid om ons leven zó in te richten zoals we dat zelf het prettigst vinden. Wij vinden het zo gewoon dat wij onze eigen levenspartner kunnen kiezen, dat we zelf kunnen bepalen op welke politieke partij we stemmen of welk geloof we aanhangen, dat we ons haast niet kunnen voorstellen dat dat in andere landen anders is.

Regie

De eigen regie kunnen hebben is een belangrijke waarde in ons leven. Binnen de Frankelandgroep komt dit naar voren in de zorgvisie 'Zo gewoon mogelijk': met alle medewerkers doen we ons best om ervoor te zorgen dat onze bewoners zoveel mogelijk hun eigen levensstijl kunnen aanhouden. Ook dit heeft te maken met vrijheid. Met vrijheid kunnen we dus heel veel kanten op. En vraagt u me nu nog eens: wat betekent vrijheid voor jou, dan is het dit alles. Maar dan denk ik óók aan de eerste keer dat ik na een lange ziekenhuisopname weer buiten wandelde, in Midden Delfland, met de wind door mijn haar en de zon op mijn rug. Als ik ooit vrijheid ervaren heb, was het toen.

Man bijt hond in Schiewaegh

Door Rob Besseling

Het SBS6-programma 'Man bijt hond' brengt alledaags nieuws en laat zien wat Nederland bezighoudt. Door het kleine nieuws groot te maken en het grote nieuws klein, wordt Nederland met een knipoog in beeld gebracht.

Op 9 januari van dit jaar belde de redactie met onze eindredacteur Wendy van Dongen. Of ze op 16 januari in Schiewaegh een aantal mondige bewoners voor de rubriek 'Avondrood' konden interviewen ...

Mevrouw Morelis

"Ik ben nog nooit op TV geweest," vertelt mevrouw Morelis mij. "Ik woon hier in Schiewaegh in een tweekamerappartement. Tot zijn overlijden, twee jaar geleden, woonde ik hier samen met mijn man. Ik heb enkele mensen van SBS6 op bezoek gehad en we hebben een heel gezellig gesprek gehad. Ze wilden dat ik in mijn rolstoel in de woonkamer zat, in de deuropening van de slaapkamer. De interviewer zat op mijn bed. Ze vroegen hoe de sfeer in Schiewaegh is. En of er wel eens bezoek langskomt. Nou, die sfeer is prima! Ik vond het leuk, de interviewer had er plezier in, ze moest veel lachen." De overige vragen die de interviewer had gesteld, wilden mevrouw Morelis niet meer te binnen schieten.

Ze wilden dat ik in mijn rolstoel in de woonkamer zat, in de deuropening van de slaapkamer. De interviewer zat op mijn bed.

Familie Van der Meer

Ook mijnheer en mevrouw Van der Meer waren uitgenodigd om aan het programma mee te doen. Ook zij waren voor het eerst op TV. Voor het interview kregen zij een lijstje met negen vragen. "We zitten meestal samen aan de eettafel, voor het raam. Maar dat was volgens de interviewer niet goed, we moesten voor het wandmeubel gaan zitten, naast elkaar. En ze vroegen ons om spontaan te antwoorden wat er in ons opkwam", vertelt de heer Van der Meer. "Maar ik vond het niet zo prettig, want zo praat ik nooit met anderen. Ik was daardoor in het begin een beetje verward. Later ging het beter."

Lourdes

Op de vraag: 'wat is het mooiste wat u in uw leven hebt meegemaakt?' had de heer Van der Meer geantwoord: "De reis, die ik samen met mijn neef en de echtgenotes naar Lourdes heb gemaakt. Het is een prachtige ervaring geweest. Ook hebben we Lourdeswater meegenomen en dat later gebruikt om mijn steeds slechter functionerende ogen mee te deppen, maar dat had uiteindelijk geen effect."

Barakken met vlooiën

Mevrouw Van der Meer vertelde tijdens het filmen over de barakken waar ze in de oorlog gewoond had en hoe ze onder de vlooiën was thuisgekomen. "Toen dat allemaal weer voorbij was, heb ik mijn man in Delft ontmoet. Ik heb mijn rijbewijs destijds gehaald, zodat ik ons met de auto overal naartoe kon brengen."

Bekijk hier de aflevering van Man Bijt Hond

Het stoutste wat u ooit gedaan heeft?

Mijnheer Van der Meer was opgeleid tot leraar en werkte als zodanig, tot het zicht in zijn ogen zo slecht werd, dat hij niet meer werd goedgekeurd om te kunnen werken als 'meester'. Maar omdat hij een baan nodig had en er veel leerkrachten nodig waren, ging hij met de huisarts praten hoe dat op te lossen. Een (goed)keuringsbewijs werd geregeld, in overleg met de oogarts. Hoewel in afwijking van de geldende voorschriften bleek dit de beste wijze van handelen. Want de kinderen in zijn klas, zo hoorde hij later, zeiden het regelmatig tegen hun ouders: "Onze meester ziet alles!"

Valentijnsdag de dag van de liefde

Door Carien Kemink

Valentijnsdag, 14 februari, dag van de liefde, vieren we al heel wat eeuwen. Ooit was er een bisschop in Italië, die Valentinus heette en die regelmatig bloemen of andere kleine presentjes meenam voor zijn arme parochianen. Hij zal nooit vermoed hebben, dat we zo veel jaren later nog altijd en met steeds meer vertoon, Valentijnsdag vieren.

Dat deze dag niet alleen voor de jongeren onder ons betekenis heeft, laten de bewoners van Vaartland wel merken. Vorig jaar werd er heel wat afgerijmd en gedicht; de drie ontroerendste hebben we u laten lezen. Reden genoeg om dit jaar weer een soort van 'gedichtenwedstrijd' uit te schrijven. De resultaten mochten er weer zijn.

Uit de inzendingen hebben we er weer een paar voor u afgedrukt. Zoals u ziet, is er heel wat 'verborgen' talent aanwezig in Vaartland, maar oordeelt u zelf.

Hoop

De hoop die jij mij geeft
Die hoop doet mij weer leven
En zorgt dat heel mijn denken beeft
En mij in mijn gedachten laat zweven

De hoop die jij mij geeft
Die hoop geeft mij weer kracht
Die hoop, en dat zal ik beleven
Die hoop waarop ik wacht

Ik blijf naar dat enige verlangen
Al duurt dit nog een hele tijd
Een liefdeskus, niet op de wangen
Ik blijf hopen en dat raak ik niet meer kwijt

Valentijn

Liefde

Liefde is onontbeerlijk
Liefde is geborgenheid
Liefde is o zo heerlijk
Liefde tot de dood ons scheid

Liefde in het geheim baart zorgen
Liefde stil en zonder woord
Liefde niet open maar verborgen
Liefde altijd enig in zijn soort

Wanneer zal jij die liefde geven
Wanneer ben jij aan het woord
Wanneer denk jij die zoen te geven
Wanneer ga jij hiermee akkoord

Die dag zal de zon doen schijnen
Die dag is het leven een festijn
Die dag krijgt de weg haar lijnen
Waarlangs we lopen blij en fijn

Nooit zal die dag daar komen
Nooit zal die dag daar zijn
Maar stil zal ik blijven dromen
Dat jij komt heel blij en klein

Valentijn

De inzenders hebben aangegeven anoniem te willen blijven. En zo hoort het eigenlijk ook hè? Een Valentijnsbericht hoort officieel geen afzender te hebben, zodat er iets te raden overblijft.

De namen zijn wel bekend bij de activiteitencommissie en de inzenders hebben inmiddels een leuk presentje ontvangen; voor meneer een paar happy Socks met hartjes erop, voor de dames een chocolade bloem en snoepjes.

Een extra verrassing op Valentijnsdag was het bezoek van jongeren van de Yets Foundation, die kwamen bloemschikken met de bewoners. Meer dan veertig bewoners hebben hieraan meegedaan. Al met al was het weer een zeer geslaagde dag.

LIEF

Liefde is mooi
Liefde is altijd fijn
Daarvoor hoeft het niet perse
Valentijnsdag te zijn
Ik wil iedere dag wel
jouw Valentijn zijn
Lijkt me fijn
Valentijn

Flirten in Schiewaegh

Door Rob Besseling

Activiteitenbegeleidster Richeline en haar nieuwe collega Maria waren er vorig jaar al aan begonnen en ze hadden een flinke tijd nodig om de Valentijnsmiddag voor 14 februari te organiseren. Veel inspanningen, rijkelijk beloond ...

Champagne

"De hele Serre was om 14.30 uur 'een uitverkocht huis'. De bewoners kregen een heerlijk glaasje champagne om de middag mee te starten, waarna Maria met een korte toespraak de middag opende." Richeline vertelt met veel plezier over de prachtige middag die ze hadden voorbereid. "De gasten van het liefdescafé hadden bij binnenkomst een prachtig programmaboekje gekregen, waarin ook de titels van de liedjes stonden die ze zouden gaan beluisteren. Liéfdesliedjes natuurlijk ..." En dan: een veelzeggende knipoog ...

Liefdesliedjes

"Al gauw begonnen er gasten mee te zingen met hits als 'Een beetje verliefd', 'Daar gaat ze', 'Ik geef je een roosje, mijn roosje' en 'Daar bij de waterkant'. Maria vult haar collega lachend aan. "Prachtige nummers die bij velen mooie herinneringen oproepen, zoals te zien was op de vreugdevolle gezichten."

Vrijwilligster Joske droeg met gratie de mooie jurk, die ze had aangepast naar het thema van die middag: de liefde

Liefdesgroeten

De organiserende dames wandelden die middag regelmatig langs de vele gasten en wierpen kushandjes naar hun bewoners, die deze liefdesgroet enthousiast beantwoordden met een of meerdere kushandjes. De ogen van de dames straalden uit dat ze contact zochten en dat werd met veel plezier door de genietende bewoners en aanwezige familieleden en mantelzorgers waargemaakt.

High Tea

Maria bracht de microfoon regelmatig naar iemand die wilde meezingen en dat stimuleerde vele andere gasten om daaraan mee te doen, vaak met twinkende ogen. Tijdens het zingen van de liedjes was er een goed verzorgde high tea met veel lekkers, zoals chocolaatjes en kaasplankjes.

En toen kwam ze binnen: Valentina ...

Valentina

Vrijwilligster Joske droeg met gratie de mooie jurk, die ze tijdens de voorbereidingen zelf helemaal had aangepast naar het thema van die middag: de liefde. Aan haar arm hing een mand met daarin roosjes, zoals Conny die had bezongen, die ze uitdeelde aan de gasten die vol bewondering naar haar keken. Zij was de liefdesprinses en ze las een prachtig liefdesverhaal voor.

Het werd zo'n middag ...

... om met de gastvrouwen te dansen en ook als bewoners met elkaar de dansvloer op te gaan. Zo'n middag met veel herinneringen aan je jeugd, aan de liefdes die in je leven zijn geweest. Zo'n middag waar je bijna niet kunt weggaan, die je vasthoudt, in haar greep heeft. En dat kan ook niet anders, als je een hele middag lang de liefde viert!

Muziekmiddag

De activiteitencommissie heeft eind februari voor afdeling 1 van Harg-Spaland een gezellige muziekmiddag georganiseerd. Niek zorgde met zijn gitaar voor vrolijke meezingers. De liedjes werden afgewisseld met verhalen.

Dat het een groot succes was, viel af te meten aan alle gewenste toegiften. De bewoners vonden het duidelijk jammer dat het afgelopen was.

Wat betekent de nieuwe Wet zorg en dwang voor u en voor ons?

In de vorige editie van Frankelandgroep Nieuws vertelden wij u al kort over de nieuwe Wet zorg en dwang (Wzd), die per 1 januari 2020 is ingegaan in Nederland. Met deze wet worden de rechten geregeld van mensen met een psychogeriatrische aandoening – zoals dementie – die onvrijwillige zorg ontvangen of die gedwongen worden opgenomen. Wat betekent deze nieuwe wet voor u als bewoner en wat betekent het voor ons?

Om ervoor te zorgen dat u altijd op de hoogte bent van de laatste ontwikkelingen, zullen wij u de rest van het jaar in de verschillende edities van Frankelandgroep Nieuws hierover informeren.

In heel Nederland wordt 2020 gezien als een overgangsjaar voor het in gebruik nemen van de wet. Een jaar waarin wij als Frankelandgroep kijken waar we onze manier van werken moeten aanpassen. Hoe kunnen we dat zo doen, dat we voldoen aan de regels van de wet en op een manier die past binnen onze zorgvisie 'zo gewoon mogelijk'?

Wat is gedwongen zorg en wanneer wordt het ingezet?

Voorbeelden van gedwongen zorg zijn vrijheidsbeperkende maatregelen, zoals bedekken en tafelbladen op rolstoelen, verblijf op een gesloten afdeling en het gebruik van toezichthoudende domotica zoals bewegingssensoren. Deze maatregelen beschermen een bewoner en/of de directe omgeving van de bewoner en worden alleen ingezet om een 'ernstig nadeel' te voorkomen. Een voorbeeld hiervan is een bedreiging van de veiligheid van de bewoner of levensgevaar, zoals ernstig lichamelijk letsel of ernstige verwaarlozing. Dit soort maatregelen worden altijd overlegd met alle betrokkenen, waaronder de bewoner zelf, zijn of haar vertegenwoordiger zorg en de behandelend arts.

Nee, tenzij ...

De afgelopen jaren gebruiken wij binnen de Frankelandgroep al steeds minder vrijheidsbeperkende maatregelen, waarbij we steeds als uitgangspunt nemen: "Nee, we passen geen onvrijwillige zorg toe, tenzij er sprake is van ernstig nadeel voor de bewoner of zijn omgeving". We scholen onze medewerkers hierin en we communiceren in alle openheid met betrokken familieleden en mantelzorgers. Zo zorgen we ervoor dat iedereen zich bewust is van mogelijke alternatieven en een meer passende benadering van bewoners bij onbegrepen gedrag.

Dit soort maatregelen worden altijd overlegd met alle betrokkenen ...

Wzd-functionarissen

Inmiddels zijn onze systemen zo ingericht, dat we de inzet van onvrijwillige zorg goed kunnen registreren, zodat de afspraken hierover voor iedereen duidelijk zijn. Daarnaast hebben we twee specialisten ouderengeneeskunde binnen de Frankelandgroep aangesteld als Wzd-functionaris. Zo kunnen we in elke situatie, waarin we onvrijwillige zorg overwegen of toepassen goed monitoren en beoordelen of we de juiste stappen hebben doorlopen.

Vanuit de Wet zorg en dwang krijgen we als organisatie een onafhankelijk vertrouwenspersoon toegevoegd. U kunt met deze persoon contact opnemen voor vragen met betrekking tot onvrijwillige zorg. Daarnaast kan de vertrouwenspersoon hulp bieden bij de bescherming van de rechten van de bewoner. Binnenkort hopen wij te horen wie de vertrouwenspersoon zal zijn voor de Frankelandgroep. U ontvangt hier meer informatie over in de volgende editie van Frankelandgroep Nieuws.

Visitehond

Sinds eind februari worden de woensdagochtenden in Harg-Spaland opgevrolijkt door bezoeken van Micha. Dit is een Tibetaanse terriër, een levendige en charmante spring-in-het-veld. Micha gaat samen met zijn begeleider de afdelingen van Harg-Spaland langs. Hij is heel gemakkelijk in de omgang met de bewoners en vindt iedereen even lief. De bewoners zijn blij met de aandacht die zij van Micha krijgen en de hond is blij met alle knuffels. Zoiets noemen wij een win-win situatie! De bezoeken van Micha zorgen er ook voor dat bewoners met elkaar in gesprek komen. Hele verhalen komen er naar boven.

Natuur-rijk Schiedam

Libellen

Tekst en foto's door Ad Bakker

Dit keer breng ik u wat wetenswaardigheden over een prachtig insect: de libelle.

Wie kent ze niet, deze kleurrijke jagers van het veld? Ware luchtacrobaten zijn het! En toch brengen ze vreemd genoeg een groot deel van hun leven onder water door!

Paringsrad

Bij het paren vormen meneer en mevrouw Libel een zogenaamd 'paringsrad', een soort hartvorm, waarbij het mannetje met zijn staart het vrouwtje achter de kop vasthoudt, en het vrouwtje met haar achterlijf het mannetje zijn borst vasthoudt. Na de paring zet het vrouwtje enkele honderden en bij bepaalde soorten zelfs een paar duizend eitjes af op de rietstengels net boven het water of zelfs gewoon los in het water. Het duurt een paar weken tot een paar maanden, afhankelijk van het weer, voordat de eitjes uitkomen.

Vervellen

De larven vervellen negen tot zeventien keer, voordat er een echte libel uitkruipt. Want verpoppen zoals veel andere insecten doen, dat doen deze rovers niet. Bij de laatste vervelling kruipen de imago's, zoals het volwassen stadium van de libel ook wel genoemd wordt, uit hun larvenpak. Deze laatste vervelling wordt uitsluipen genoemd. De larven leven onder water, verscholen tussen de waterplanten en soms zelfs ook ondiep ingegraven in de grond. Zij vangen daar hun prooien zoals luizen, watertorren, kikkervisjes en zelfs kleine visjes. Veel soorten zijn vooral 's nachts actief. Ze jagen door stil te zitten en te wachten tot er een prooidiertje langskomt. Door deze aanpassingen vallen ze minimaal op voor zowel predatoren als prooidieren.

Haakjes

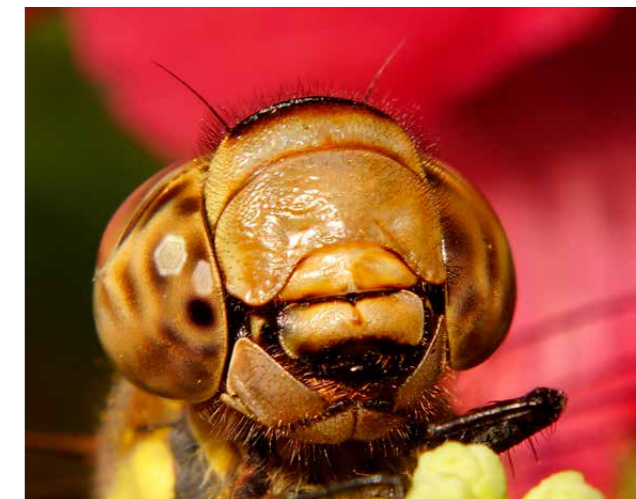
Volwassen libellen leven op het land en in de lucht. Ze vangen hun prooi tijdens de vlucht met hun poten, die met haakjes zijn bezet zodat hun prooi niet meer kan ontsnappen. Ze eten muggen, vliegen en zelfs vlinders en als het moet ook andere libellen. Ongelooflijk knap als je observeert hoe ze op hun prooi jagen, het zijn echte stuntvliegers. Ze kunnen zelfs achteruit vliegen en als een helikopter stil blijven hangen. Dat is vrij uniek in het insectenrijk! Is de prooi eenmaal gevangen, dan gaan ze die op hun gemak op een bladloos takje zitten oppeuzelen. Dit bladloze takje wordt ook als uitkijkpost gebruikt om hun prooi te spotten. Maar als het moet kunnen ze hun prooi ook gewoon in de vlucht opeten.

Kaken

Libellen hebben behoorlijk krachtige kaken. Als je er een met je blote handen vangt zal die direct in je vinger bijten. Als het de eerste keer is dat je er een vangt, laat je hem van schrik direct los, zo hard bijt hij! De libel zal je niet verwonden, maar je voelt het wel. Alleen de Grote Keizerlibel kan een lichte verwonding veroorzaken. Er zijn diverse soorten, de grootste is zo rond de twaalf centimeter.

Felle kleuren

Libellen hebben vaak mooie, felle kleuren. Mannetjes zijn meestal kleurrijker dan vrouwtjes. Ze leven over het algemeen niet zo lang; afhankelijk van de soort en weersomstandigheden maar één of twee maanden. Er zijn echter twee uitzonderingen, die kunnen overwinteren. Maar eenmaal overwinterd

leven ook die niet lang meer, doordat de vleugels vaak behoorlijk beschadigd zijn. En dat de vleugels in goede conditie verkeren is nu net het meest noodzakelijke voor het vangen van hun prooi!

Azuurwaterjuffer

We onderscheiden de echte libellen (ongelijkvleugeligen) en de juffers (gelijkvleugeligen). 'Echte' libellen hebben een robuuster en meestal breder achterlijf. De achtervleugels zijn aan de basis breder dan de voorvleugels. In rust worden de vleugels meestal gespreid, of zelfs schuin naar beneden gehouden. 'Echte' libellen hebben grote ogen, die elkaar boven op de kop (bijna) raken.

In Nederland zijn ruim veertig soorten bekend. Hier in de bebouwde omgeving van Schiedam en Vlaardingen kun je ze op verschillende plaatsen spotten. Bij (vrijwel) stilstaand water als vijvers in tuinen en parken komen soorten voor met sprekende namen als lantaarntje, azuurwaterjuffer, vuurjuffer, blauwe glazenmaker, paardenbijter, platbuik en bloedrode heidelibel.

Jonge libellen die nog niet geslachtsrijp zijn jagen juist vaak op het land. Plaatsen met veel beschutting zoals bosranden, houtwallen, zonnige bospaden, ruige graslanden en open rietlanden bieden de imago's ook bescherming bij slecht weer. Maar de libel is een kwetsbaar dier, er staan verschillende soorten op de 'rode lijst'. Om alle soorten in Nederland te behouden moet er gericht worden ingegrepen in natuurgebieden. Gelukkig gebeurt dat steeds meer.

Archief Schiedam

Met de Eben Haëzer op reis

Door Caroline Nieuwendijk, gemeentearchief Schiedam

In de Hongerwinter zijn 40.000 tot 50.000 kinderen vanuit de steden in het westen uitgezonden om in het noorden en oosten van Nederland aan te sterken en het einde van de oorlog af te wachten. Het grootste gedeelte ging georganiseerd per vrachtwagen of schip. De overige kinderen gingen veelal op de fiets naar een pleeggezin. In Schiedam zijn er 629 kinderen georganiseerd uitgezonden en een onbekend aantal ongeorganiseerd. Onlangs is er informatie boven water gekomen over twee reizen met het schip de Eben Haëzer. Wellicht is er een lezer die hierover meer weet.

Eerste reis

Dankzij een verslagje van schoolhoofd Van der Blom en een vaarschema in het gemeentearchief weten we hoe de reis is verlopen. De Eben Haëzer was een ijzeren motorschip uit 1916 dat normaliter naar Leiden voer. Het was dus niet echt geschikt om passagiers te vervoeren. Eigenaar en beurtschipper was J. Kooij. Alleen schippers met schepen die een rol vervulden in de voedselvoorziening, mochten nog varen. De bemanning was daardoor ook gevrijwaard van de Arbeitseinsatz. Kooij vertrok op maandagochtend 19 februari 1945 vanaf de Schie met 75 kinderen, waarvan er 49 gereformeerd waren. De kinderen zaten op een laag stro in het ruim. Aan een kant van het ruim was een stuk afgeschoten waar een paar tonnetjes stonden, die dienden als toilet. 's Avonds kwamen ze om zes uur aan in Haarlem. De volgende ochtend vertrokken ze vroeg en kwamen om half vier aan in Broek op Langedijk, waar de kinderen ontscheepten en naar de gereformeerde kerk gingen. Daar werden ze door de pleegouders opgehaald. Volgens de hoofd-leider Van Schelven kwamen de kinderen vooral terecht in Broek op Langedijk en Noord- en Zuid- Scharwoude.

Tweede reis

Negen dagen later maakten Kooij en Van der Blom nogmaals zo'n reis, maar deze keer namen zij het beurtschip De Drie Gebroeders met schipper H.J. de Vringer op sleep. De Drie Gebroeders was ook een ijzeren motorschip, maar kleiner dan de Eben Haëzer. Waarschijnlijk moest er meer voedsel worden gehaald, zodat een tweede schip nodig was. De Eben Haëzer voer met de Drie Gebroeders als sleep in vijftien uur naar Broek op Langedijk. Aan boord waren 74 kinderen: 35 gereformeerde, 19 rooms-katholieke en dertien kinderen van de Protestantenbond. Zeven kinderen hadden een ander of geen geloof.

Pleeggezinnen

De kinderen van de Protestantenbond voeren met Van der Blom met het kleine schip naar Andijk en gingen van daaruit naar hun pleeggezinnen. De Eben Haëzer voer door naar Urk, waar die om middernacht aankwam. Zondagochtend gingen de kinderen begeleid door Van Schelven en dominee Spijker uit Urk aan land. De kinderen werden op een speculaasje getrakteerd bij een bakkerij, waar de pleegouders hen afhaalden.

Matthijs ging samen met zijn zus naar Urk. Hij schreef: “De meeste kinderen uit Schiedam hebben last gehad van de overgang van het eten: het was ook wat: zo van de gaarkeukensoep op de vette paling. Mina (zijn zus) heeft ook nog overgegeven, maar ik heb nergens last van gehad.”

Kinderhuis

De kinderen gingen allemaal naar een pleeggezin in Noord-Holland of op Urk. In Noord-Holland was echter nog een andere zeer uitzonderlijke mogelijkheid: een kinderkuis. Zowel in Oudkarspel als in Noord-Scharwoude stond een net nieuw gebouwd kinderkuis. Over het huis in Oudkarspel, dat door ondernemers Henk Hart van de zuurkoolfabriek en Jan Eecen van de houthandel was gebouwd, is veel bekend. Over het tweede huis, gesticht door de gefortuneerde conservenfabrikant Verburg in Noord-Scharwoude, is vrijwel niets bekend. Jammer, want in dit laatste huis woonden ook Schiedamse kinderen. Het kinderkuis Verburg stond in het centrum, was van hout en er stonden stapel-

bedden in. Waarschijnlijk was het dagritme goed te vergelijken met dat van een koloniehuis, zoals Groot Dennenlust.

De terugreis

Veel kinderen die in de Hongerwinter vertrokken, kunnen zich de terugreis slecht herinneren. Dit komt doordat de hachelijke heenreis veel meer indruk maakte. De heenreis vond plaats onder benarde omstandigheden. Het was winter en koud, en de kinderen hadden honger, soms vonden er zelfs beschietingen plaats. De eindbestemming was onduidelijk en niemand wist hoe lang het verblijf in een pleeggezin zou gaan duren. De terugreis was veel aangenamer en korter. De reis was overdag, het was zomer en iedereen had een goed gevulde maag. Daarbij wist iedereen de eindbestemming: naar huis.

Naar huis

Veel kinderen zijn teruggekomen op 29 juni 1945. Deze datum onthielden ze omdat het de verjaardag was van prins Bernhard en er op die dag gevlagd

werd. Zo weet Matthijs dat hij op die dag naar huis ging. Vanuit Urk gingen de kinderen terug met een boot naar Enkhuizen en daar vandaan met een kleine verhuisauto naar Schiedam. Vanuit Broek op Langedijk gingen de jonge kinderen als eerste met een kleine vrachtauto naar huis. De reis over de weg duurde zo minder lang dan per schip. De grote kinderen voeren met het beurtschip van De Mos mee. Deze reis duurde langer dan een dag en ze overnachtten in het Hotel Elim van Het Leger des Heils in Amsterdam.

De Cornelia en Amsterdam I

Veel transportmiddelen waren er niet meer en wat er nog was, was oud of versleten. Zodoende bracht men nog steeds kinderen met vrachtauto's en vrachtschepen naar huis. Zo'n schip kon veel kinderen tegelijk vervoeren. Op de foto's van de Alkmaarse amateurfotograaf Piet Bosman lijken het er wel honderden. Bosman nam in de zomer van 1945 negen foto's van de schepen toen zij bij Koedijk richting Alkmaar voeren. Het zijn twee sleepschepen met ieder een sleepboot ervoor. Achteraan voer een schip van het Rode Kruis. De namen van de twee sleepschepen zijn: de Amsterdam 1 en de Cornelia. Zij worden getrokken door twee sleepboten: de Waddenzee en RWS 2.

Bij de luiken staan getallen die aangeven hoeveel meisjes of jongens in dat deel van het ruim horen. Op de schepen zijn voornamelijk jongens te zien van 10 tot 16 jaar oud. De meisjes zijn in de minderheid,

of staan er toevallig weinig meisjes op de foto? Maar waar kwamen de schepen vandaan en waar voeren ze naar toe? Het zouden Schiedamse kinderen op weg naar huis kunnen zijn, want ze varen naar het zuiden. Daarbij was de Cornelia het eigendom van NV Mij. Sleepschip Ambulant van E. Hazewindus in Rotterdam. Het zou toch mooi zijn als iemand in dit jubileumjaar zichzelf op de foto zou herkennen.

Als u meer weet te vertellen over de reizen van de Eben Haëzer of u herkent één van de kinderen op de foto, wilt u dan contact opnemen met:

Caroline Nieuwendijk via 010 - 219 19 43 of c.nieuwendijk@schiedam.nl

Bronnen

- Gemeentearchief Schiedam, Inter Kerkelijk Bureau (IKB)
- Gemeentearchief Schiedam, Kinderuitzendingen, 2009.007 nr 147, brief 16 mei 1945, van Matthijs Van der Kruit aan zijn moeder

Foto's

- Kinderen op de Cornelia en Amsterdam I De schepen varen naar het zuiden. Zomer 1945, fotograaf P.J. Bosman, Collectie Regionaal Archief Alkmaar
- Kinderen uit het Kinderhuis tijdens een uitje naar Schoorl. Waarschijnlijk zijn hier Schiedamse kinderen bij. Herkent u één van de kinderen? Juni 1945, Stichting Langedijker Verleden, fotograaf: Hermann Möller
- Kinderhuis Verburg stond in de Dorpsstraat van Noord-Scharwoude. Hier hangt de vlag uit ter ere van de bevrijding. Juni 1945, Stichting Langedijker Verleden, fotograaf: Hermann Möller

Eten en drinken bij de Frankelandgroep

Bij alle locaties van de Frankelandgroep kunt u genieten van het 'High Five-diner', een exclusief viergangendiner.

High Five-diner

Om de twee maanden bieden wij u bij al onze locaties een heerlijk menu van hoge kwaliteit aan. Iedereen is welkom. U dient zich wel van tevoren bij de horeca/keuken van de locatie aan te melden.

Tijdens deze culinaire avonden serveren wij u, onder begeleiding van livemuziek, een smakelijk viergangendiner met een kopje koffie of thee toe. Overige dranken zijn niet bij de prijs inbegrepen.

Hiernaast vindt u een overzicht van de data van de culinaire avonden per locatie. De inloop is vanaf 16.45 uur.

De kosten per persoon voor een High Five-diner bedragen:

- bewoners en broodmaaltijd/warme-maaltijdabonnementhouders: € 14,05
- huurders en overige prijsgereduceerden: € 19,65
- overige bezoekers: € 25,30

Locatie	Data
Frankeland	vrijdag 12 juni vrijdag 28 augustus vrijdag 9 oktober vrijdag 11 december
Harg-Spaland	vrijdag 26 juni vrijdag 28 augustus vrijdag 23 oktober vrijdag 18 december
Jacobs Gasthuis	zaterdag 13 juni zaterdag 29 augustus zaterdag 10 oktober zaterdag 12 december
Schiewaegh	zaterdag 13 juni zaterdag 8 augustus zaterdag 10 oktober zaterdag 13 december
Vaartland	dinsdag 23 juni dinsdag 25 augustus dinsdag 13 oktober dinsdag 22 december

High Five-menu juni

Amuse

Aspergemousse met doperwtscheuten en mini-asperges

Voorgerecht

Heldere aspergebouillon

Hoofdgerecht

Varkenshaasmedaillons
Gegratineerde asperges met ham en kaas
Krieltjes uit de oven

Dessert

Tiramisu met aardbeien

High Five-menu augustus

Amuse

Frisse salade met gerookte kip en walnoten

Voorgerecht

Courgettesoep met room

Hoofdgerecht

Zalm met een amandelkorst en een wittewijnsaus
Geglanceerde parisiennewortels
Pommes duchesse

Dessert

Gegrilde perzik met ijs

Smulmiddagen

Bij alle locaties van de Frankelandgroep organiseren wij ‘Smulmiddagen’, een heerlijk tussendoortje in de middag.

De data van deze Smulmiddagen worden op alle locaties ruim van tevoren via posters aangekondigd.

De kosten per persoon voor een Smulmiddag bedragen:

- bewoners en broodmaaltijd/warme maaltijdabonnementhouders: gratis
- huurders en overige prijsgereduceerden: € 3,65
- overige bezoekers: € 6,25

Hopelijk mogen de locaties u binnenkort verwelkomen!

Maand	Wat valt er te smullen?
juni	haringmiddag
juli	ijsmiddag
augustus	tropische middag
september	mosselen
oktober	bittergarnituur met warme en koude hapjes
november	Schwarzwalderkirschtorte met warme amarena kersen

Fris-het-nieuwe-jaar-in diners in Schiewaegh

Door Rob Besseling

Het eerste kwartaal van het nieuwe jaar is alweer voorbij, maar omdat de kerstdiners aan het einde van 2019 helaas niet konden doorgaan in Schiewaegh, was dit voor het horecateam een kans om met iets nieuws te komen: in februari organiseerden zij de ‘Fris-het-nieuwe-jaar-in’ diners!

Viergangendiner

Het horecateam serveerde een viergangendiner aan bewoners, familieleden en medewerkers van de afdelingen. En dat beviel iedereen zo goed dat aan het einde van ieder diner het team uitgebreid werd bedankt voor het heerlijke eten.

De activiteitenbegeleider en vrijwilligers waren deze avonden aanwezig om alles in goede banen te leiden.

Pleasure en SurpriSing

Tijdens ieder Fris-het-nieuwe-jaar-in diner was een koor aanwezig, dat zorgde voor gezellige achtergrondmuziek. Zo zong popkoor ‘Pleasure’ voor de bewoners van de afdelingen Diamant en Saffier en voor de bewoners van Matlinge.

Popkoor ‘SurpriSing’ was te gast bij de afdelingen Robijn en Topaas. Hun gezellige achtergrondmuziek zorgde voor sfeer, waardoor sommige bewoners en medewerkers de verleiding niet konden weerstaan om de dansvloer op te gaan ...

Op de koffie bij ...
Mevrouw Keijsers-Mulder
uit Havenbogen

Door Carien Kemink

Laatst sprak ik een oud-collega, waarmee ik vele jaren met veel plezier heb samengewerkt in het speciaal onderwijs. Op een bepaald moment vroeg ik haar: "Leeft jouw moeder eigenlijk nog?" En inderdaad, die leeft nog en woont in de Havenbogen, naast Frankeland. Bingo, een nieuwe kandidaat voor mijn rubriek.

Netjes opgemaakt

Omdat haar moeder wakker ligt van dit interview, besluit Petra erbij te blijven ter geruststelling dat ik niet bijt en om zo nodig dingetjes aan te vullen. Door de voordeur heen hoor ik al smakelijk gelach. Wat blijkt? Petra wilde haar moeders ogen een beetje bijtekenen en gebruikte daarvoor een klein zwart potloodje uit de badkamer. Maar het blijkt een gewoon zwart schrijfpotlood te zijn. Het heeft even de nodige voeten in aarde maar dan is het er toch af!

Een fijne jeugd

Geertruida Hendrina Mulder, Truus is inderdaad wel op leeftijd; 94 lentes jong, geboren in Apeldoorn, oudste van zes kinderen. Een liefdevol gezin, vader heeft een kleermakerij. En al zijn ze met vijf meiden en een knul (arme jongen, met zoveel zussen), ze dragen zelden afdankertjes van elkaar. Joke, de huisnaaister, komt eens in de week mee-eten en meet dan een van de kinderen op voor een nieuwe jurk.

Haar grootste passie

Na de lagere school doorloopt Truus de handelschool en gaat, gewapend met typediploma en steno, aan de slag als secretaresse. Ze heeft naast haar werk maar één grote passie: ballet. Dit doet ze jarenlang met heel veel toewijding en op redelijk hoog niveau. Zo danst ze Beatrijs in de gelijknamige choreografie en bij een groot herdenkingsfeest van Apeldoorn schittert ze in de Duivelsdans. Daar ligt best een toekomst voor haar.

Richting Schiedam

Maar ... dan komt haar grote liefde voorbij, op de bruiloft van haar nichtje. Herman is de broer van de bruidegom en hij verovert haar hart. Hij neemt haar mee naar Schiedam waar hij opzichter is bij het spoor. Ze kunnen aan de Boerhavelaan een souterrainwoning bemachtigen, heel bijzonder in die tijd. Maar eigenlijk heeft Herman zijn zinnen gezet op het Spoorhuis op de Kerklaan in Kethel. Wanneer dat vrijkomt, krijgt Herman toestemming van zijn baas om dat huis te huren. Hij vertrekt met het goede nieuws naar Apeldoorn, maar Truus blijkt met een acute blindedarmontsteking in het ziekenhuis te liggen. Daar weet Herman niets van. De communicatiemogelijkheden waren in die tijd niet wat ze nu zijn. Dus op naar het ziekenhuis met de bouwtekening onder de arm. Zo enthousiast als Herman is over deze kans, zo weinig heeft Truus op met dit plan. Als het aan haar ligt, wordt het de souterrainwoning. Wanneer haar vader in het ziekenhuis echter een hartig woordje met haar spreekt, gaat ze overstag. Een beslissing waar ze nooit ook maar één seconde spijt van heeft gehad.

Spoorhuis

In dat prachtige spoorhuis worden zes kinderen geboren. Vijfentwintig jaar lang woont het gezin met veel plezier aan de Joppelaan. Herman heeft vanwege zijn beroep vrij reizen met de trein, dus de keren dat ze met het hele gezin de trein pakken, zijn niet te tellen. Iedereen in een couchette richting het zuiden, naar Llançà in Noord Spanje. Menige vakantie wordt daar doorgebracht.

Samen sterk

Op 52-jarige leeftijd overlijdt Herman aan een hartaanval. Dat is een harde klap voor het gezin, maar Truus krijgt zoveel liefde en hulp van haar kinderen, dat ze sterk met twee voeten op de grond blijft. Inmiddels woont het gezin aan de Valeriusstraat en een voor een verlaten de kinderen het nest om zelfstandig of samen verder te gaan met hun leven. Er wordt driftig verloofd en getrouwd en na tien jaar alleen te zijn geweest, leert Truus in het bestuur van de carnavalsvereniging Wim kennen. Ze verhuizen naar een mooi appartement aan de Havendijk en zijn zeventien jaar samen heel gelukkig. Ze 'overwinteren' in de koude maanden een aantal weken per jaar in Zuid Portugal, samen met zussen en andere mensen, die elkaar ieder jaar tegenkomen en zo een grote 'familie' worden.

Hoe sterk Truus is, blijkt wel uit het feit, dat wanneer Wim na zeventien jaar overlijdt, zij besluit in haar eentje ieder jaar toch naar Portugal af te reizen. Ik kan me herinneren dat Petra, samen met zus Dorothé, haar moeder daar af en toe in februari een paar dagen ging bezoeken.

Toch weer een lieve vriend

Bridge is een grote hobby van haar. Op een gegeven moment wordt ze gekoppeld aan bridgepartner Joop. Op 85-jarige leeftijd krijgt ze opnieuw een fijne vriend. Wanneer ook Joop na vier jaar overlijdt, kijkt Truus terug op een prachtig leven met veel liefde, af en toe verdriet, maar haar kracht is altijd geweest om ook vooruit te kijken, nog altijd.

... eigenlijk heeft Herman zijn zinnen gezet op het Spoorhuis op de Kerklaan in Kethel.

Verhuizing

Ze mag absoluut niet mopperen over haar gezondheid, maar haar ogen gaan sterk achteruit en ze krijgt op een bepaald moment een pacemaker. Het wordt langzaam tijd om wat meer zorg te regelen en zo woont ze nu alweer twee jaar tot volle tevredenheid in de Havenbogen. Een prachtig licht appartement met aan drie kanten ramen, ze krijgt alle zorg, die ze nodig heeft en is nooit eenzaam. Dat lukt ook niet met vijftien kleinkinderen en negen achterkleinkinderen, plus nog drie in het verschiet. 's Avonds eet ze warm in de Brasserie. Ze doet aan alles mee beneden voor zover haar zicht dat toelaat; vooral muziek luisteren, en dan vooral klassieke muziek, vindt ze heerlijk. Ze bezoekt regelmatig een concert, samen met een vriend. Samen dingen ondernemen is toch altijd leuker dan alleen. En er is altijd wel een van de kinderen of kleinkinderen in de buurt die haar ophaalt voor een verjaardag, een autoritje en noem maar op.

Een zeer tevreden mens

Zo noemt Truus zichzelf, tevreden over haar beslist niet saaie leven én blij, dat het interview goed verlopen is. Truus mag dan 94 jaar zijn, ze straalt nog een energie uit alsof ze de hele wereld aankan. Met deze gezondheid is ze van plan om 100 te worden. Het zou me niets verbazen als dat nog gaat lukken ook. Plannen genoeg!

Djembé

Door Kristy Westerdijk

In Jacobs Gasthuis zijn we het jaar muzikaal gestart. De bewoners kregen in januari djembé les. De djembé is een vaastrommel die voornamelijk afkomstig is uit West-Afrika en die traditioneel werd gebruikt om snel met andere dorpen te kunnen communiceren. Ze produceren namelijk een geluid dat kilometers verderop nog te horen is. Geen wonder dat de djembé les de nieuwsgierigheid van de bewoners in Jacobs Gasthuis trok. En niet alleen bewoners, ook medewerkers kwamen op het ritmische getrommel af.

Zoals u op de foto's kunt zien, werd er door een grote groep naar hartenlust getrommeld. Het was een zeer geslaagde middag, die wat betreft de bewoners zeker nog eens herhaald mag worden.

Silent disco

Door Alienke ter Braak

Via stichting Steun en Toeverlaat kregen wij de kans om benodigdheden voor een silent disco te lenen. Want iedereen weet: muziek verbindt en activeert mensen tot bewegen.

Vintage koffer

In de stijl van de doelgroep komt er een rode vintage koffer binnen met daarin de spullen voor de silent disco. Enthousiast openen wij, Monique en Alienke, de koffer en staan als twee kleine kinderen te glunderen. Het is zover: we gaan drie dagen lang de silent disco introduceren en uitproberen bij verschillende doelgroepen.

Bewoners pakken elkaars handen vast en deinen heen en weer. Bewoners zijn enthousiast en alert. Sommige bewoners zitten rustig op hun stoel, met hun ogen dicht, intens te genieten en te luisteren naar de muziek die uit de hoofdtelefoon komt.

Bijzondere momenten

Een paar andere bijzondere momenten, die wij graag met u willen delen. Bewoners die vrijwel nooit staan, willen opeens uit hun stoel komen om op hun eigen manier te dansen. En bewoners die normaal gesproken 'dwaalgedrag' vertonen, blijven juist rustig op hun stoel zitten. Bij het Parkinsonkoor gaan ze voor het rock 'n rollen, met bijbehorende discomoves. Gewoon even net als vroeger. Met een brede glimlach op het gezicht en een sprankeling in de ogen van de bewoners sluiten we de silent disco af. Deze momenten zijn goud waard en zullen wij met elkaar nooit vergeten.

Stiekem

Wij starten vol goede moed de eerst groep. Voor de bewoners hebben we twee muziekzenders, waaruit zij kunnen kiezen, Nederlands- en Engelstalige muziek. We zetten de hoofdtelefoons op, schakelen de gekozen zender in en wat er dan gebeurt is waar wij stiekem van gedroomd hebben: dansende en luid meeziende bewoners. Zowel op de dansvloer als in de stoel.

Palliatieve zorg in Schiewaegh

Door Rob Besseling

Wanneer iemand ongeneeslijk ziek is en in zijn of haar laatste levensfase komt, breekt er een moeilijke periode aan. De meeste mensen willen deze periode het liefst thuis doorbrengen, maar om verschillende redenen kan dat niet altijd; je kunt dan opgenomen worden op een palliatieve unit.

Als enige locatie binnen de Frankelandgroep heeft Schiewaegh zo'n palliatieve unit met plaats voor twee cliënten. Ik ging in gesprek met Antoinette Lupker, subhoofd, die al vijf jaar werkzaam is op afdeling Robijn, waarvan de palliatieve unit onderdeel is.

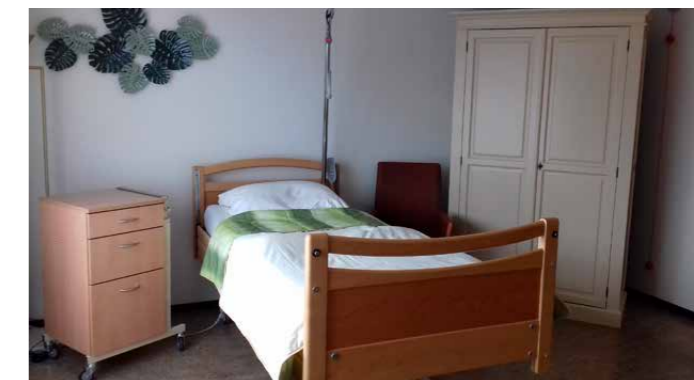
Het thuisgevoel

"De cliënt heeft een eigen zit-/slaapkamer met douche en toilet. Familieleden zijn hier altijd welkom; net als thuis. Ook kunnen zij blijven overnachten, zodat zij dicht bij hun geliefde kunnen zijn. Om het thuisgevoel te versterken kunnen we een koppelbed plaatsen: een speciaal logeerbed dat mensen de mogelijkheid geeft om samen te zijn in een zorgomgeving."

"Bij palliatieve zorg gaat het niet alleen om behandeling van pijn of van andere lichamelijke ongemakken. We hebben ook aandacht voor psychosociale problemen en voor spirituele- en levensvragen: hoe ga je om met verlies? Hoe accepteer je het? Maar ook: hoe kun je het leven zo goed mogelijk afronden?"

"Daarnaast is alles erop gericht om de cliënt zich zoveel mogelijk thuis te laten voelen: huisdieren zijn welkom en in het appartement mogen persoonlijke spullen een plek krijgen. Als de cliënt uit een andere cultuur komt, bespreken we zijn of haar wensen met de cliënt en familie. Er is bij ons heel veel mogelijk."

Terwijl Antoinette verder vertelt, laat ze mij de unit zien. Ik vraag haar of hier hetzelfde gebeurt als in een hospice. "Daar wordt in principe dezelfde zorg geleverd als op onze unit. Vaak wordt er in een hospice echter met veel meer vrijwilligers en professionals uit de thuiszorg gewerkt. Deze vrijwilligers hebben vaak een cursus voor palliatieve zorg gehad. Onze unit is een apart onderdeel van afdeling Robijn. We werken hier met professionals en – indien nodig – kunnen we vrijwilligers inzetten via het Netwerk Palliatieve Zorg Nieuwe Waterweg Noord. Dit is een samenwerkingsverband van alle aanbieders van palliatieve zorg in de regio. Het afgelopen jaar is dit echter niet nodig geweest."

De cliënt heeft een goede relatie met de huisarts. Wat nu?

"Wanneer de cliënt dat graag wil, kan de eigen huisarts bij ons behouden blijven. Alleen wanneer iemand van buiten de stad komt, dan zal deze huisarts de tijd en de bereidheid moeten hebben om zijn cliënt te kunnen blijven begeleiden. Kan dit niet of is er geen intensieve relatie met de huisarts, dan wordt de medische zorg overgenomen door Liesbeth van Raamsdonk, de afdelingsarts van Robijn. Uiteraard gaat dit in goed overleg met cliënt en mantelzorgger."

Ook bieden we de patiënt een wensdietet. Kelly van Kasteren, hoofd horeca, keuken en receptie, en haar team leggen de cliënt en de aanwezige familieleden in de watten. Als het even kan, worden de wensen van een cliënt vervuld; geen mens is immers hetzelfde."

Kwaliteit van leven

Bij palliatieve zorg is niet de genezing van de cliënt het doel, maar een zo hoog mogelijke kwaliteit van leven.

Dit kan het ziekteverloop positief beïnvloeden. De zorg beperkt zich niet alleen tot de palliatieve cliënt, maar schenkt ook aandacht aan de familie en andere naasten. Er is aandacht voor lichamelijke en psychische klachten, zoals pijn en angst, en voor spirituele behoeften, zoals zingevingsvragen.

“De psychologische en spirituele aspecten zijn verweven met de zorg. We bieden emotionele ondersteuning aan de cliënt en zijn of haar naasten, zodat zij het leven zo goed mogelijk kunnen voortzetten. Maar we leren ook om te gaan met de wetenschap dat het levenseinde van de cliënt in zicht is, en met eigen rouwgevoelens. Waar nodig werken we met een multidisciplinair team, zodat we aan alle noden van cliënten en hun naasten tegemoet kunnen komen.”

Voor ondersteuning bij verliesverwerking kunnen medewerkers verwijzen naar (externe) hulpverleners.

Welke problemen moeten de medewerkers oplossen?

“We moeten direct kunnen reageren op veranderingen rond de cliënt,” legt Antoinette uit. “Voor heel veel problemen gebruiken we protocollen, zodat we onmiddellijk kunnen handelen. Maar er zijn ook situaties, waar geen protocol voor is. Soms wil iemand bijvoorbeeld niet dat een bepaald persoon bij het sterfbed is. Dan zorgen we als verzorgenden dat we heel alert zijn en geven we tijdig informatie aan elkaar door. Daar moet de cliënt op kunnen vertrouwen; privacy en het gevoel van veiligheid zijn voor de cliënt heel belangrijk. En als er ethische dilemma’s zijn, dan proberen we die als collega’s samen op te lossen.”

Voor wie is de unit bedoeld?

“De palliatieve unit is voor mensen die niet in Schiewaegh wonen. Bewoners van Schiewaegh verblijven in een eigen appartement en worden daar ook in hun laatste fase begeleid en verzorgd. De Frankelandgroep is onderdeel van het eerder genoemde Netwerk Palliatieve Zorg Nieuwe

Waterweg Noord. Via de coördinatoren van dit netwerk, Huub Schreuder en Marja Mons, krijgen wij cliënten aangemeld. Onze beide units zijn vrijwel voortdurend in gebruik.”

Welke eisen stelt dit werk aan de medewerkers?

“Als verzorgende moet je vertrouwen kunnen geven aan de cliënt en familieleden, zodat zij durven te vragen of te vertellen. Alles is gericht op comfort voor deze tijdelijke gasten. Ze moeten kunnen lachen, huilen en zichzelf kunnen zijn.” Je moet dus sterk in je schoenen staan om deze zorg te kunnen bieden.

“Regelmatig worden jonge cliënten aan ons toevertrouwd. Dit doet wat met een team. Het is de kunst om met elkaar in gesprek te blijven en niet alleen de cliënt, maar ook je collega’s bij te staan in emoties, die plotseling naar boven kunnen komen. We komen met collega’s uit andere zorginstellingen bij elkaar en leren van elkaar: waar lopen we tegenaan? Welke problemen zijn er geweest? We zijn voortdurend alert op verbetering.”

Nazorg

“We maken families in de meest kwetsbare periode van hun leven mee. We zijn onderdeel van een verdrietig proces waarin we ons steeds bewust moeten zijn van wat we zeggen en doen. Uiteraard geldt dat ook bij onze bewoners, maar bij palliatief/terminale zorg is geen generale repetitie mogelijk: alles moet in één keer juist gezegd en gedaan worden. Dat kan soms extra druk leggen op collega’s. Het blijft echter een mooi, emotioneel en kwetsbaar deel van de zorg, waarin we voortdurend zoeken naar wat op dat moment het beste is voor de cliënt en – waar nodig – voor familie.”

De palliatieve unit in Schiewaegh is recent gerenoveerd en van nieuwe meubels voorzien. De eerste reacties zijn positief! Wilt u eens komen kijken, maakt u dan een afspraak via de afdelingsleiding van afdeling Robijn (Marjolein Vermeulen, Antoinette Lupker of Hélène Warnaar). U bent van harte welkom!

Kalkoen

Door Anneke Steenbergen, activiteitenbegeleiding/gastvrouw

Grillwinkel ‘Kippie Schiedam’ deed begin januari via Facebook een oproep, welke instelling of organisatie een gevulde kalkoen wilde winnen. Mijn nicht tagde mij in die oproep en ik reageerde met:

“Als wij hem winnen maken we er een feestje van op huiskamer Smaragd 4^e etage in Schiewaegh.” En ja hoor, we wonnen een kalkoen van dik vijf kilo! Met de keukenmedewerkers hebben we toen een afspraak gemaakt, dat zij de kalkoen voor ons zouden bereiden.

In de middag al maakten we op de huiskamer stooftje met de bewoners. Om 17.00 uur gingen we met twaalf bewoners en begeleiders én de stooftje richting de Serre. De collega’s in de keuken hadden er rauwkost en friet bij gemaakt en de tafels waren feestelijk gedekt. En een feestmaal werd het, heel erg lekker! Na een ijsje met fruit en koffie hebben we op de huiskamer met een drankje nog nagepraat.

We zijn Kippie Schiedam én de keukenmedewerkers dankbaar voor de heerlijke kalkoen!

De laatste stand van zaken over nieuwbouwplan HavenVeste

In editie 3 van 2019 schreven we al uitgebreid over de nieuwbouwplannen bij Frankeland. In maart vorig jaar bereikten we overeenstemming over de koop van de terreinen en opstellen van Kalfsbeek, het complex tussen Frankeland en de Havenbogen aan de Nieuwe Haven. We willen hier 62 woningen en diverse voorzieningen (waaronder uitbreiding restaurant, nieuwe fysiotherapie- en beweegruinte) realiseren. Achter de schermen zijn we in volle vaart aan de slag gegaan met de voorbereidingen.

Hoe staat het ervoor?

Er is al aardig wat voorbereidend werk verricht (én daarnaast nog genoeg te doen!). We hebben een architect gekozen en adviseurs aangesteld ten behoeve van de constructie, installaties, brandveiligheid, duurzaamheid, flora/fauna, kosten, et cetera. Daarnaast hebben we een programma van eisen opgesteld, overleg met de gemeente gevoerd, grondonderzoeken laten doen, voorbereidingen getroffen voor het aanvragen van een wijziging in het bestemmingsplan, veel overleg gevoerd en nog veel meer schetsen en ontwerpen bekeken. Het resultaat van dit alles? De eerste contouren van een 'Voorlopig Ontwerp' zijn bekend. Het ontwerp is zeker nog niet af, maar het geeft een beeld van wat we van plan zijn.

Informatieavond voor omwonenden

Om omwonenden uit de Havenbogen en uit de wijk op de hoogte te houden van de nieuwbouwplannen en de vorderingen, hebben we hen in januari van dit jaar uitgenodigd voor een informatieavond. Met zo'n 75 geïnteresseerden was de bijeenkomst goed bezocht. Met informatiepanelen hebben we iedereen de eerste contouren van het 'Voorlopig Ontwerp' kunnen laten zien.

De aanwezige omwonenden reageerden enthousiast op de plannen. Ze begrijpen de urgentie van de uitbreiding: als Frankelandgroep willen én voelen we ons als maatschappelijke organisatie verplicht om bij te dragen aan een oplossing voor de lange wachtlijsten in Schiedam voor verpleeghuisplaatsen en woningen met zorg in de nabijheid.

Ook vroegen de omwonenden aandacht voor de parkeerdruk en de overlast en veiligheid tijdens de geplande werkzaamheden.

We vertelden hen onder andere over de beoogde parkeerkelder die we onder de nieuwbouw willen realiseren. Daarnaast gaven wij aan dat ook wij het van groot belang vinden dat de nieuwbouw veilig en met zo min mogelijk overlast voor bewoners en omwonenden zal worden uitgevoerd.

Informatiepagina op website

Om ook andere geïnteresseerden goed te informeren over onze nieuwbouwplannen en vorderingen, hebben we op onze website een speciale informatiepagina over HavenVeste aangemaakt. Hier vindt u de meest recente informatie over HavenVeste en kunt u de eerste ontwerpen bekijken.

Kijk op frankelandgroep.nl/havenveste voor meer informatie. Uiteraard blijven we u ook via Frankelandgroep Nieuws op de hoogte houden!

Bekijk hier het interview van SchieTV met Ben de Koning

Carnaval

Donderdag 20 februari heeft het team van de activiteitenbegeleiding in Harg-Spaland een themamiddag georganiseerd met het thema carnaval. Ja ook boven de rivieren weten we er een feestje van te maken! Het was een vrolijke middag met muziek van onze huis-DJ Sjaak.

De carnavalsvierders liepen in de polonaise, samen met de verklede medewerkers, vrijwilligers en mantelzorgers. De voetjes gingen van de vloer op carnavalskrakers als 'De warme balletjes van de koningin' en 'Ik wil op mijn kop ...'. Een hele ervaring voor de feestvierders, want dansen met een bij of draak doe je niet dagelijks! Het was een dolle boel en we hebben flink gelachen met elkaar.

JUNI

Monique zingt
Zaterdag 6 juni, 14.00 uur
Floriade, Harg-Spaland

Meezingliedjes uit de oude doos zoals: Spiegelbeeld, Net als Toen, Een beetje, Op een mooie Pinksterdag.

John Swaab
Zaterdag 6 juni, 14.30 uur
De Serre, Schieweagh

Deze zanger/pianist brengt de hits van toen weer tot leven.

JUNI *Zie voor alle optredens het activiteitenrooster*

SurpriSing
Donderdag 11 juni, 19.30 uur
Grote Vaart, Vaartland

Het koor zingt bekende nummers om in de sfeer te komen om de bewoners die de avondvierdaagse lopen feestelijk binnen te halen op deze laatste avond.

Arthur
Zaterdag 27 juni, 14.00 uur
Floriade, Harg-Spaland

Een greep uit de Hollandse en Engelstalige muziek.

Extra puzzel *De oplossing van deze puzzel kunt u niet inzenden*

Lente

APRILWEER	JONGE GEWASSEN	STIER
ASPERGES	LENTEBLOEMEN	VOGELSNESTJES
BLOEMKNOPPEN	LENTEBOEKET	VOORJAARSGRIEP
BOTERBLOEMEN	LENTEFEEST	VOORJAARSKERMIS
DAUW	LENTEKLOKJE	VOORJAARSKRUID
EIEREN ZOEKEN	LENTEKRIEBELS	VOORJAARSMODE
FLORA	LENTETOERNOOI	VOORJAARSMOEHEID
GRAZEN	MARS	VOORJAARZZON
GROEIEN	MEIKAAS	WEILAND
HEMELVAARTSDAG	OP ZIJN PAASBEST	ZAAD
JAARGETIJDE	PASEN	ZONNIG
JONGE DIEREN	SJALOTJES	
JONGE EENDJES	STEKJES	

J	O	N	G	E	G	E	W	A	S	S	E	N	G	R	O	E	I	E	N	H	
O	P	L	N	L	L	S	S	S	L	E	B	E	I	R	K	E	T	N	E	L	
N	Z	E	E	E	E	I	J	Z	N	V	J	A	A	S	A	V	V	M	M	E	
G	I	J	N	R	N	N	M	A	A	O	O	R	T	T	S	O	Z	E	O	E	N
E	N	T	E	T	T	R	L	A	A	O	Z	E	S	O	P	L	E	D	O	T	
E	P	E	I	E	E	E	O	D	L	R	K	S	R	E	V	E	O	N	L	E	
E	A	B	D	K	B	K	T	F	N	J	G	J	R	A	N	M	R	S	B	F	
N	A	L	E	L	O	S	J	O	E	A	A	E	A	A	S	L	A	G	R	E	
D	S	O	G	O	E	R	E	S	E	A	L	R	T	R	A	A	E	R	E	E	
J	B	E	N	K	K	A	S	J	R	R	T	I	A	I	J	K	J	S	G	T	S
E	E	M	O	J	E	A	A	S	A	S	N	A	E	I	D	T	R	R	O	T	
S	S	E	J	E	T	J	K	R	D	G	J	O	E	W	I	E	S	O	B	V	
L	T	N	V	O	O	R	J	A	A	R	S	M	O	E	H	E	I	D	O	I	
P	A	S	E	N	U	O	G	M	O	I	A	P	R	I	L	W	E	E	R	V	
Z	O	N	N	I	G	O	E	O	N	E	K	E	O	Z	N	E	R	E	I	E	
W	U	A	D	F	D	V	V	N	E	P	P	O	N	K	M	E	O	L	B	E	

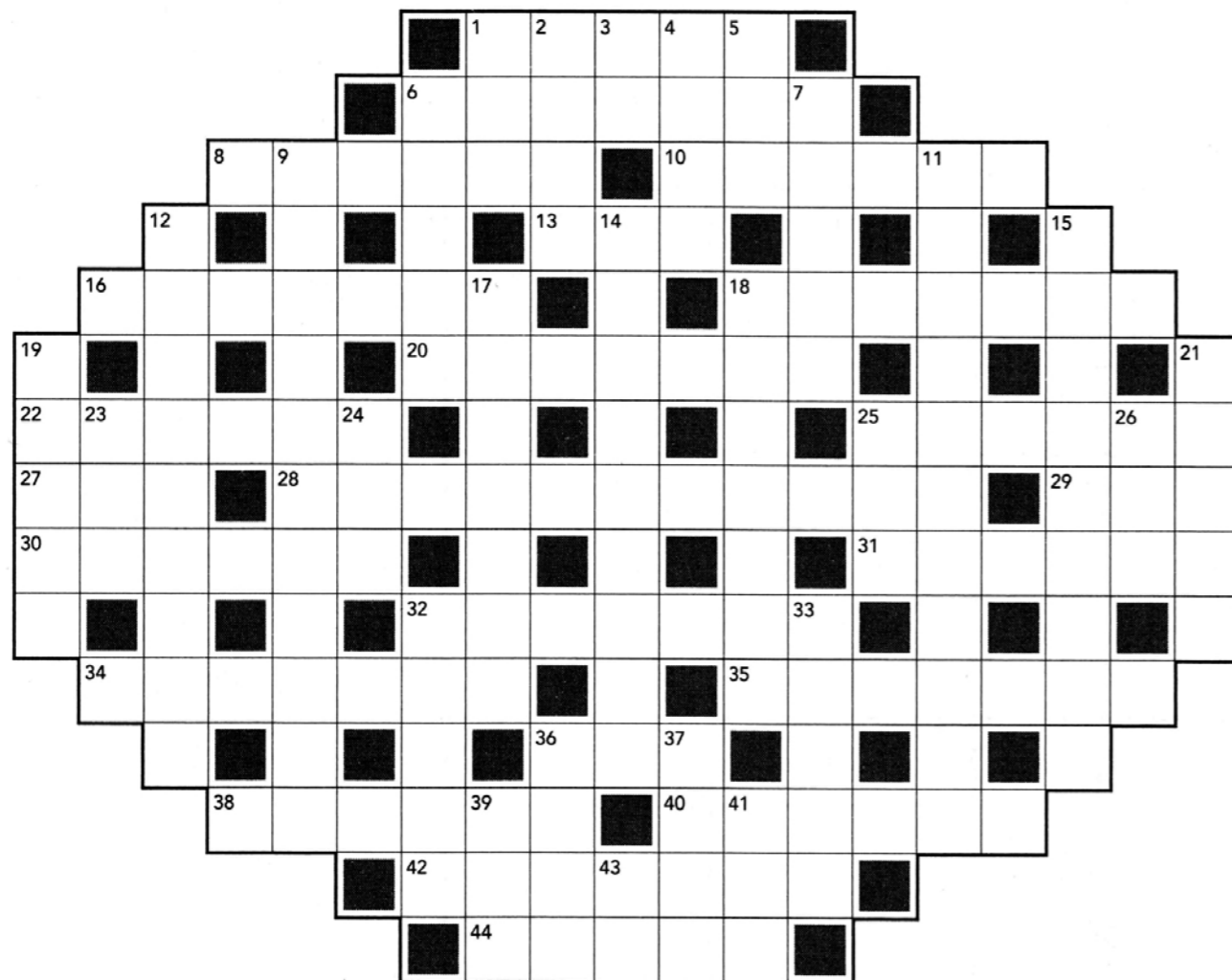
□ □ □ □ □ □ □ □ □ □ □ □ □ □ □ □

HORIZONTALAAL

1 glad 6 bevrachten 8 land in Afrika 10 Griekse zonnegod 13 gekweekt 16 persoon van adel
 18 beroep 20 centimeter 22 redevoering 25 systeem 27 vogel 28 stooktoestel 29 roem 30 iemand
 zonder huidpigment 31 wintersportartikel 32 laatst aangebrachte lak 34 diepgaand 35 tot dat
 doel 36 muisarm 38 sportvrouw 40 wit tafellinnen 42 fijn maïsmeel 44 foefje

VERTICAAL

1 afloop 2 appartement 3 firma 4 plaats in Noord-Holland 5 vervalst 6 insnijding 7 in geen geval
 9 muziekvoorstelling 11 lettergrootte 12 lijst van persoonsgegevens 14 soort onderricht 15 flauw
 17 links laten liggen 18 voeg tussen metalen onderdelen 19 opstel 21 mat van kleur 23 houten
 projectiel 24 hoger laboratoriumonderwijs 25 verlaagde toon 26 jaartelling 32 gistmiddel
 33 Griekse letter 36 proper 37 inval 39 twijg 41 Nederlands persbureau 43 persoonlijk voornaam-
 woord

32 4 44 25 16 35 24 28 19 43 26 5

8			5		2	9		
		2		6	4	5		
1				8	9			
		9	7				4	
7				1	3		8	6
	9							7
4	6				5			1
			2			6		

Winnaars van de puzzels uit de vorige editie van Frankelandgroep Nieuws

Puzzel met als oplossing: pannenkoekenmix

mevrouw C.M. Jagt, Liduinahof 4, Schiedam	Frankeland / Jacobs Gasthuis
mevrouw Holierhoek-Thijssen, bewoner Harg-Spaland, kamer 2.09	Harg-Spaland
mevrouw L. Koning-Groenendaal, bewoner Schiewaegh, appartement 789	Schiewaegh
bewoners van de eerste verdieping van Vaartland	Vaartland

Sudoku met als oplossing: 1

de heer I. de Zeeuw, Zwaluwlaan 226, Schiedam	Frankeland / Jacobs Gasthuis
mevrouw M.E. Poort-Bakker, Groenzicht 26	Harg-Spaland
mevrouw M.H. van Eijk-van der Haar, huurder Matlinge, appartement 819	Schiewaegh
mevrouw. J.C. Doorduyn-Stap, Stadhouderslaan 28 in Vlaardingen	Vaartland

Van harte gefeliciteerd. Bij de receptie van uw locatie ligt een waardebon van € 15,00 voor u klaar.

De oplossing(en) van de nieuwe puzzel(s) kunt u tot uiterlijk maandag 4 mei inleveren bij de receptie van uw locatie, dan wel mailen naar fgn.redactie@frankelandgroep.nl.

Onder de goede inzenders van één of beide puzzels worden waardebonnen van € 15,00 verloot.

Naam

Adres

Postcode en woonplaats

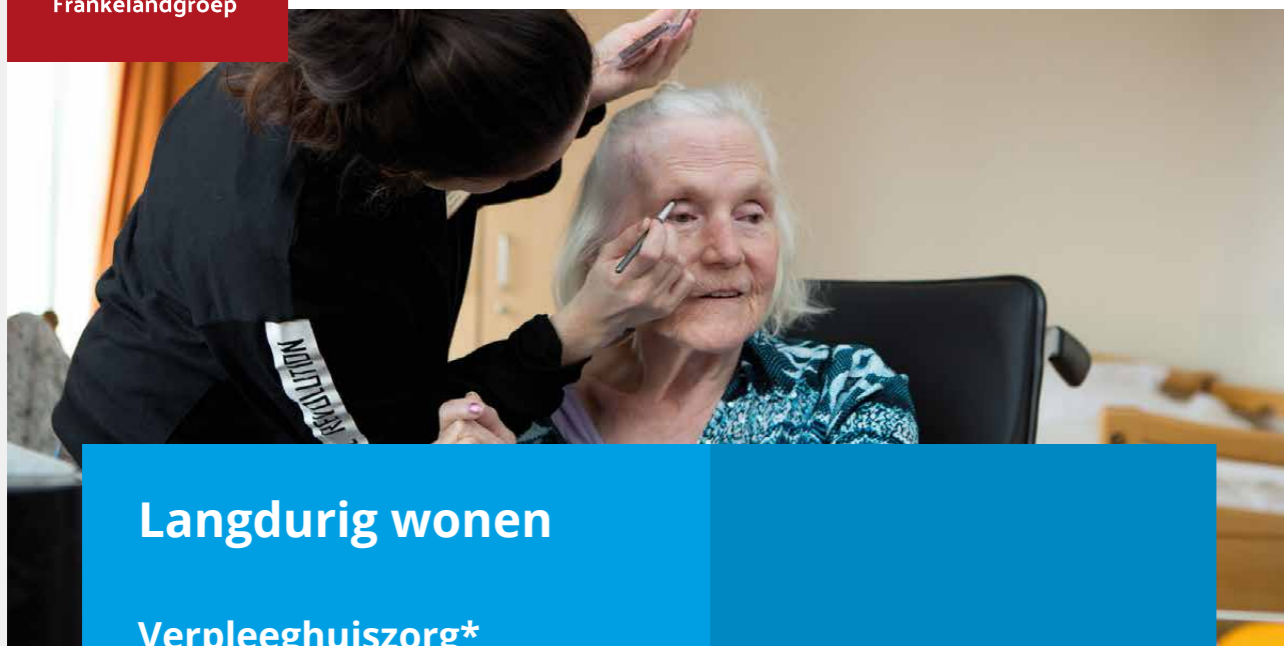
Sudoku

Puzzel

Intramuraal verblijf

locaties en contactgegevens van de Frankelandgroep

Langdurig wonen

Verpleeghuiszorg*

- Frankeland (waaronder gespecialiseerde Parkinson afdelingen en een Korsakov afdeling)
- Harg-Spaland
- Schiewaegh

Zorgcentrumzorg*

- Harg-Spaland
- Jacobs Gasthuis
- Schiewaegh
- Vaartland

U kunt contact opnemen met
De maatschappelijke dienst

 010 426 49 25

* Echt)paren)appartementen beschikbaar

Tijdelijk verblijf

Kortdurend verblijf

- Frankeland
- Harg-Spaland
- Jacobs Gasthuis
- Schiewaegh
- Vaartland

Revalidatiezorg

- Frankeland

Crisisverblijf

- Frankeland

Palliatieve zorg

- Schiewaegh

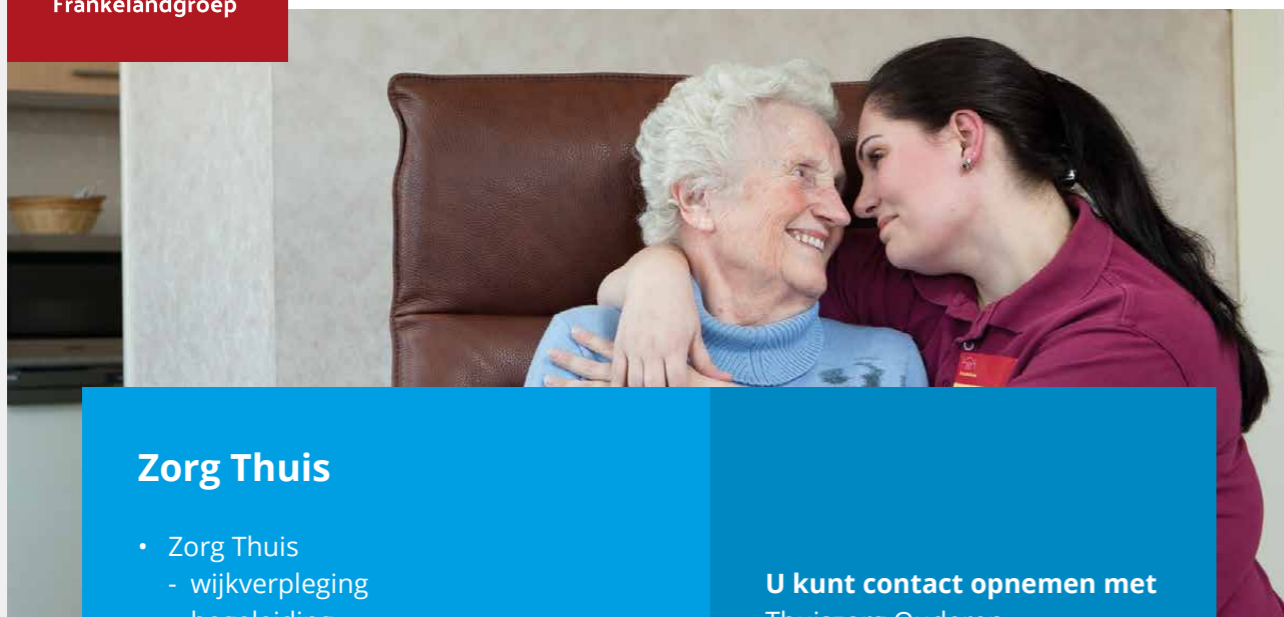
U kunt contact opnemen met
De maatschappelijke dienst

 010 426 49 25

Zelfstandig wonende senioren

aanbod en contactgegevens van de Frankelandgroep

Zorg Thuis

- Zorg Thuis
  - wijkverpleging
  - begeleiding
  - ondersteuning bij het huishouden
- Casemanagement dementie
- Personenalarmering

U kunt contact opnemen met
Thuiszorg Ouderen
Frankelandgroep (TOF)

010 707 41 12

Welzijn en dagbesteding

- Welzijnsactiviteiten
- Diverse ontmoetingscentra
- Vervoersmogelijkheden vanuit/naar de Frankelandgroep locaties (regio NWN)
- Sport- en Recreatieclub
- Vakantiemogelijkheden Rockanje en Spanje
- Visiteclubs
- Dagbesteding / dagbehandeling
- Roze Salon
- Horeca- en maaltijdvoorzieningen

U kunt contact opnemen met
Coördinator / hoofd welzijn

Rob vd Berg (Rockanje)
Jolanda Keldermans (Spanje)

Coördinator visiteclubs

Coördinator dagbesteding

De maatschappelijke dienst

010 426 49 25

Huur- en aanleunwoningen

Zelfstandig wonen met Zorg Thuis binnen de (aanpalende) wooncomplexen van de Frankelandgroep

U kunt contact opnemen met
De maatschappelijke dienst

010 426 49 25

Behandeling

- Specialist ouderengeneeskunde
- Fysiotherapie, ergotherapie, logopedie en diëtik
- Expertise op het gebied van Parkinson en Korsakov
- Alzheimer Café
- Parkinson Café

U kunt contact opnemen met
De maatschappelijke dienst

010 426 49 25

Tijdelijk verblijf

- Kortdurend verblijf
  - na een ziekenhuisopname
  - vanwege een medische hulpvraag
  - voor ontlasting van mantelzorg
- Revalidatiezorg
- Crisisverblijf
- Palliatieve zorg

U kunt contact opnemen met
De maatschappelijke dienst

010 426 49 25

www.frankelandgroep.nl